Platspotential

Så utvecklas framgångsrika platser - exempel från Stockholm

240610

CENTRUM FÖR AMP

FASTIGHETSÄGARNA

SPACESCAPE

Innehåll

INLEDNING 2

PLATSPYRAMIDEN 6

FRAMGÅNGSRIKA PLATSER 12

Bagarmossens centrum 13
Brunkebergstorg 15
Hornsbergs strand 17
Hornstulls strand 19
Hökarängens centrum 21
Marcusplatsen i Sickla 23
Mariatorget 25
Nytorget 27
Skärholmstorget 29
Stureplan 31
Jämförelser 33

PLATSER MED POTENTIAL 34

Exempel i Stockholm 35
Internationella förebilder 40

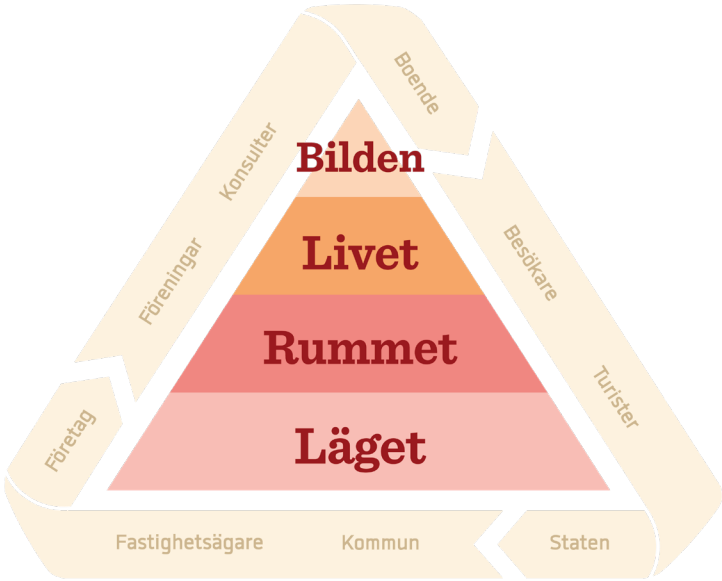
Sammanfattning

Vad skapar en framgångsrik plats? Denna studie Platspotential har tagits fram av Spacescape på uppdrag av Centrum för AMP och Fastighetsägarna Stockholm. Syftet har varit att identifiera vilka faktorer som är avgörande för framgångsrika platser och utifrån denna kunskap ta fram ett analysverktyg som kan hitta nya platser med utvecklingspotential i Stockholm.

Tio framgångsrika platser i Stockholm valdes ut för djupare analys. Urvalet är avgränsat till några typfall. Platsernas utvecklingshistoria har beskrivits. Deras läge, utformning, innehållll, användning har observerats och värden har identifierats med hjälp av intervjuer på plats. En workshop med en expertgrupp från fastighetsägare och kommun diskuterade modellen och slutsatser.

Analysverktyget Platspyramiden togs fram baserat på analysen. Den har syftet att hjälpa alla aktörer i platsutvecklingen att identifiera framgångsfaktorer och lämpliga platsaktiviteter. Platspyramiden har fyra nivåer. Längst ner i pyramiden finns grunden för en framgångsrik plats: läget i staden. Nästa nivå är stadsrummet utformning. Därefter kommer livet på platsen, det vill säga människor och verksamheter som använder platsen. I toppen på pyramiden finns bilden av platsen, hur den uppfattas och beskrivs i lokalsamhäälet och media. Varje nivå beskrivs med åtta kvaliteter och därtill kopplade indikatorer som kvantifierar kvaliteten. De fyra nivåerna kan påverkas var och en av planering, design, aktivering, kommunikation. Planeringsprocesser har planer som styr stadsbyggnad och lägesfaktorer. Designprocesser har projekt som styr stadsrummets utformning. Aktivering har event som skapar och startar liv. Kommunikation har kommunikationsplaner med visioner som beskriver framtidsbilden. Samverkan mellan aktörerna på platsen är avgörande för bra planering, design, aktivering och kommunikation. En operativ platsorganisation behöver skapas som samlar kommun, fastighetsägare, föreningar, företagare och boende, och tar vision till verklighet. Som stöd för denna platsorganisation behövs sannolikt nya effektivare samverkansmodeller, tex. likt New York Plaza Program.

Platserna med särskilt stor utvecklingspotential i Stockholm identifierades med hjälp av analysverktyget i dialog med referensgruppen. Dessa exempel på platser kan bli inspiration till Stockholms framtida platsutveckling.

Inledning

Här beskrivs bakgrunden til studien, vilken metod som använts för genomförande samt vad platsutveckling och placemaking betyder och vilka modeller som vanligen anväts inom detta fält. Målgrupper för studien är planerare, fastighetsutvecklare och platsorganisationer.

Förord

Städer är för människor och formas av människor. Våra städer är som ett lapptäcke av platser, mer eller mindre lyckade. Vad som gör att vi trivs på en plats är såklart individuellt, en fråga om tycke och smak. En framgångsrik plats erbjuder en meningsfull vistelse. En sådan plats vill människor besöka och mötas upp på. Vi trivs i den upplevda miljön där samhällsnytta och affärsnytta möts.

I dag pratar vi om att städerna leder världen. Samtidigt ställer samtidens sociala och ekonomiska utmaningar nya krav på stadens offentliga platser och lokala grannskap (15-min-staden). I tider när människor och ekosystem ställs inför många kriser samtidigt påverkas vårt välmående och vår trygghetsuppfattning. Det blir ännu viktigare att våra städer kan erbjuda platser som är resilienta, det vill säga motståndskraftiga, för dessa yttre utmaningar.

För att frigöra potentialen i platsutvecklingen behövs kunskap om vad som skapar attraktiva platser. Vilka egenskaper hos en plats, ett torg, en gata, en park, skapar social, kulturell, ekonomisk utveckling som ger ringar på vattnet i ett större område? Detta är vad som undersöks i denna studie.

.

Helena Olsson, Centrum för AMP

Katrin Behdjou Arshi, Fastighetsägarna Stockholm

Medverkande

Denna studie har genomförts i tät dialog med Fastighetsägarna Stockholm, Centrum för AMP och Spacescape.

Centrum för AMP (Affärs- och MedborgarPlats) grundades 2019 och är en idéburen organisation som utvecklar och tar hand om offentliga rum utifrån den så kallade Affärs- och m edborgarplatsmodellen (AMP-modellen). AMP-modellen syftar till att skapa trivsamma och trygga platser. Verksamheten bedrivs på en avgränsad plats, till exempel ett torg. Den lokala platsorganisationen arbetar aktivt med omhändertagande och närvaro året runt. Genom gestaltning och etablering, aktivering, aktiviteter och evenemang skapas ett utbud på platsen som gör att många olika grupper trivs och vill vistas där. På så vis bidrar Centrum för AMP till den grundläggande nivån av proaktivt brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete på en plats. Centrum för AMP arbetar evidensbaserat. Lärdomar från den operativa verksamheten delas i Kunskapscentrum. Helena Olsson är beställare från Centrum från AMP.

Fastighetsägarna Stockholm har initierat flera intressanta studier om stadskärnor och platsutveckling, bland annat CityIndex. För att kunna stödja fastighetsägarnas arbete med värdeskapande är kunskap om framgångsfaktorer i plats- och fastighetsutveckling av avgörande betydelse. I samband med pandemin har det blivit ännu tydligare värde av stadsmiljön för att attrahera människor till platser i konkurrens med e-handel och distansarbete. Katrin Behdjou Arshi är beställare från Fastighetsägarna Stockholm.

Spacescape, ett konsultföretag med lång erfarenhet av forskning och analys inom stads- och platsutveckling, har tillfrågats att ta fram en studie som kan identifiera framgångsfaktorer för snabb hållbar platsutveckling. Parallellt arbetar Spacescape under 2022-23 med ett forsknings- och utvecklingsprojekt finansierat av Vinnova som heter Framtidsgatan, där Stockholm, Göteborg och Umeå skall utveckla en modell och genomföra 4-6 snabba gatuomvandlingsprojekt (www.smartagator.se). Här kan ske ett erfarenhetsutbyte. Föreslagen studie genomförs i tät samverkan med Fastighetsägarna Stockholm och AMP. Alexander Ståhle, Anna Johansson, Karin Lobo Lundgren, Helena Lundin Kleberg och Louise Karlsson är del av teamet.

I denna studie har följande personer intervjuats eller medverkat i workshops:

Bengt Isling (Nyréns Arkitekter), Carl Strufve (fd Grosvenor), Fredrik Lindståhl (Glad Stad), Jon Allesson (Placecreative), Cecilia Åkesson (AMF), Håkan Hyllengren (Atrium Ljungberg), Jurgen Wickholm (SoFo), Per Gunne (TAM Group), Daniel Andersson (Stadsbyggandskontoret), Theodor Bratt (Trafikkontoret), Maria Hellström (Atrium Ljungberg), Susanne Beckström (Vasakronan), Hanna Mossfeldt (AMF).

Metod

Denna studie har genomförts i fyra steg.

1. Kunskapsläget – har inventerats och sammanfattats för att ta fram de bästa analysmetoderna och lärdomarna av platsutveckling från hela världen.

2. Platsanalyser – har genomförts av tio intressanta ”framgångsrika platser” i Stockholmsområdet.

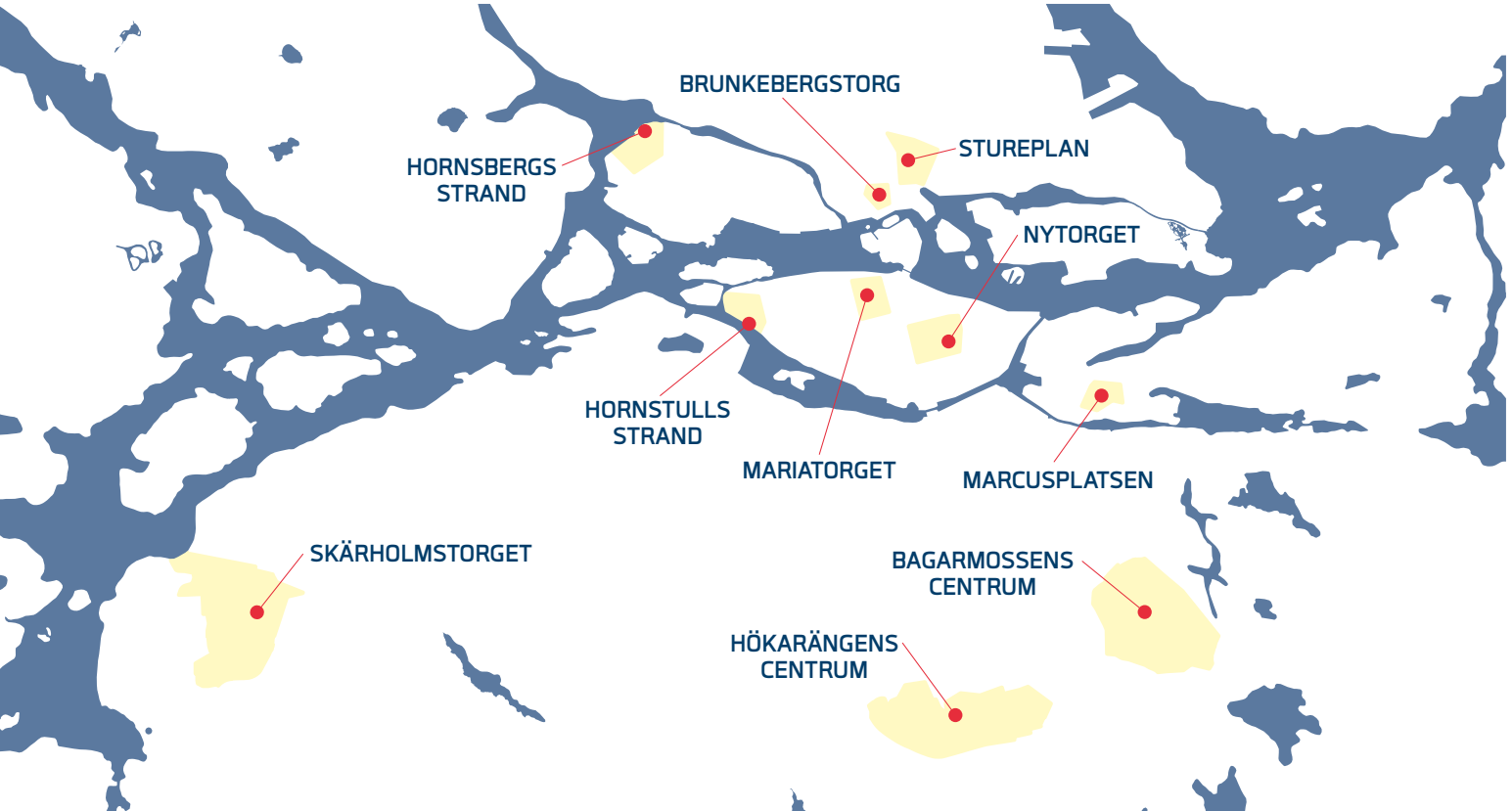
3. Analysverktyg – har tagits fram med stöd i forskning, kunskapsläge och platsanalyser.

4. Platser med potential – har identifierat exempel på platser som sannolikt har en god utvecklingspotential i framtidens Stockholm.

Vad är en ”framgångsrik plats”? Detta är vad som avses undersökas med denna studie. Först behöver begreppet ”plats” definieras. I denna studie betyder plats ett avgränsat stadsrum med en tydlig identitet. Ett tydligt exempel är Stureplan, som inte bara är ett torg utan ett distrikt, med flera målpunkter och verksamheter i Stockholm City. ”Jag jobbar på Stureplan” betyder inte att man jobbar på själva torget utan i Stureplansdistriktet.

Vad menas då med ”framgångsrik”? I allmänt tal kan det i olika sammanhang betyda många olika saker, men i denna studie betyder en ”framgångsrik plats”, en plats som skapar sociala, kulturell och ekonomiska värden och gärna har genomgått en positiv utveckling. Utvecklingen kan mätas i exempelvis mängden besökare, mångfalden av besökare, ökad upplevd trygghet, ökad branschbredd, ökad omsättning, fler evenemang, mer kultur.

I denna studie har tio platser valts ut som på olika sätt uppvisar en långsiktig positiv utveckling under minst de senaste 20 åren, samt är någorlunda spridda geografiskt över Stockholm samt representerar olika typer av utveckling. Det är inte en komplett lista över alla framgångsrika platser i Stockholm utan ett urval för djupare analys.

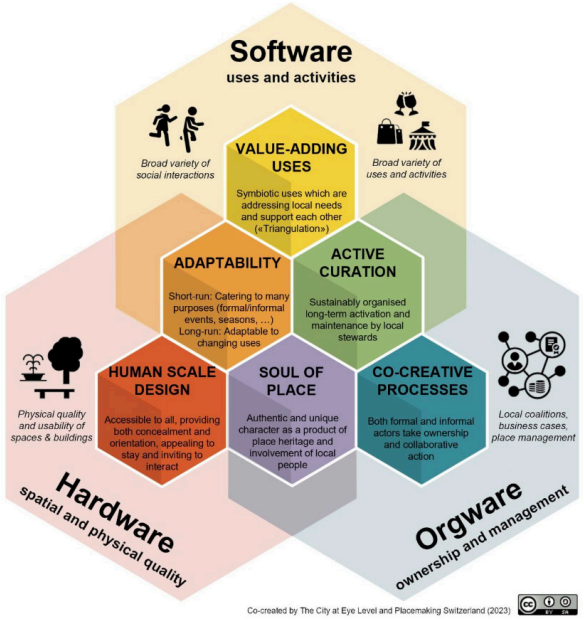
Urvalet av framgångsrika platser

- **Bagarmossens centrum** – Förortscentrum med fastighetsägardriven platsutveckling
- **Brunkebergstorg** – Ombyggt citytorg med fastighetsägardriven platsutveckling
- **Hornsbergs strand** – Strandpark på Kungsholmen inom stort stadsbyggnadsprojekt
- **Hornstulls strand** – Strandpark på Södermalm med kulturnav och lokalt driven platsutveckling
- **Hökarängens centrum** – Förortscentrum med fastighetsägardriven platsutveckling
- **Marcusplatsen i Sickla** – Stadspark vid stort köpcentrum med fastighetsägardriven platsutveckling
- **Mariatorget** – Parktorg på Södermalm med kulturnav och kommundriven platsutveckling
- **Nytorget** – Parktorg på Södermalm och restaurangkluster med lokalt driven platsutveckling
- **Skärholmstorget** – Förortstorg vid stort köpcentrum med fastighetsägardriven platsutveckling
- **Stureplan** – Citytorg i ett nöjes- och finanskluster med fastighetsägardriven platsutveckling

Platsutveckling och placemaking

Intresset för platsutveckling och placemaking har ökat mycket de senaste 10-20 åren. Fokuset på ”rummet mellan husen” som den danske arkitekten Jan Gehl har utryckt det, är numer en självklarhet för alla som arbetar med stadsplanering och fastighetsutveckling. En organisation som har dedikerat arbetat med placemkaing sedan 1990-talet är Project for Public Spaces (PPS) i New York. De har tagit fram guider och principer baserat på sin långa erfarenhet som är användbara för platsutveckling över hela världen. Organisationen Placemaking Europe är ett europeiskt nätverk som arbetar på liknande sätt.

I boken The City at Eye Level (Stipo 2018) beskrivs placemaking som ett samspel mellan Software, Hardware och Orgware. Software i betydelsen, platsens användning och användare. Hardware, som platsens fysiska utformning och gestaltning. Orgware, som de aktörer och organisatörer som kan påverka platsens utformning, aktivering och förvaltning.

PPS konstaterar att attraktiva platser har fyra nyckelegenskaper:

1. De är tillgängliga och har bra kopplinagar till andra viktiga platser.
2. De är trivsamma och har en bra identitet.
3. De lockar människor till aktiviteter.
4. De är sociala miljöer där människor vill samlas.

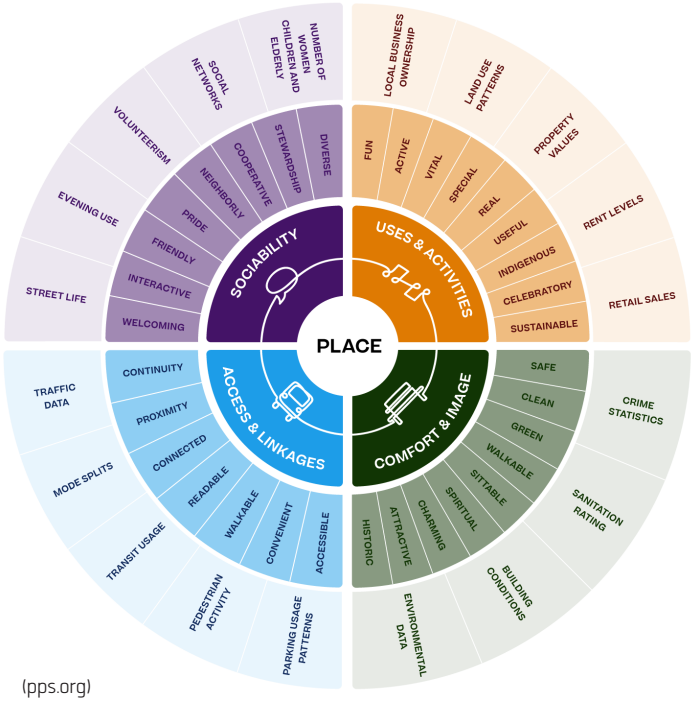
Stadslivsindex för ”en levande stadsmiljö”, framtaget av Jernhusen och Spacescape (2017), är ett analysverktyg som på många sätt ansluter till PPS fyra egenskaper. Stadslivsindex bygger på tre kvaliteter för en levande stadsmiljö:

1. ”Lätt att nå”.
2. ”härligt att vara”
3. ”mycket att göra”

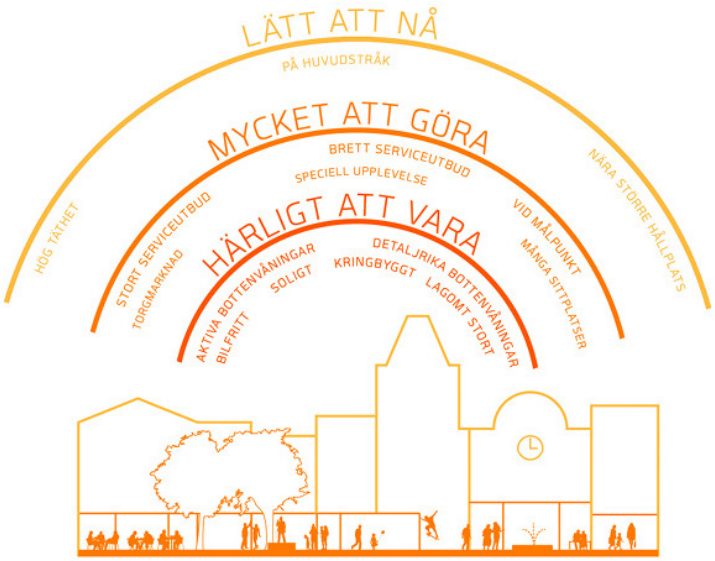
Placemaking handlar om att observera, lyssna på och ställa frågor till människor som bor, arbetar och lever på en plats för att förstå deras behov och önskemål. Att arbeta med dialog för att skapa en vision är nyckeln till att bygga en strategi för platsutveckling. På kort sikt kan tillfälliga anläggnignar ge kvaliteter som kan ge långsiktiga förbättringar över tid. Detta brukar kalla ”tactical urbanism”

Detta är PPS 11 nyckelprinciper för platsutveckling:

1. Medborgarna är experter
2. Skapa platser, inte bara design
3. Leta efter partners
4. De säger alltid ”Det går inte.”
5. Du kan se mycket bara genom att observera
6. Ha en vision
7. Form stöder funktion
8. Triangulera
9. Testa: Lättare, snabbare, billigare
10. Pengar är inte problemet
11. Du är aldrig färdig

(pps.org)

Referensmodellen: Stadslivindex (Jernhusen & Spacescape 2019)

Platspyramiden

Här beskrivs analysverktyget Platspyramiden, dess fyra analysnivåer, vilka indikatorer som är användbara att identifiera potential samt vilka åtgärder och aktiviteter som kan påverka de olika nivåerna: Läget, Rummet, Livet och Bilden.

Foto: Visit Stockholm

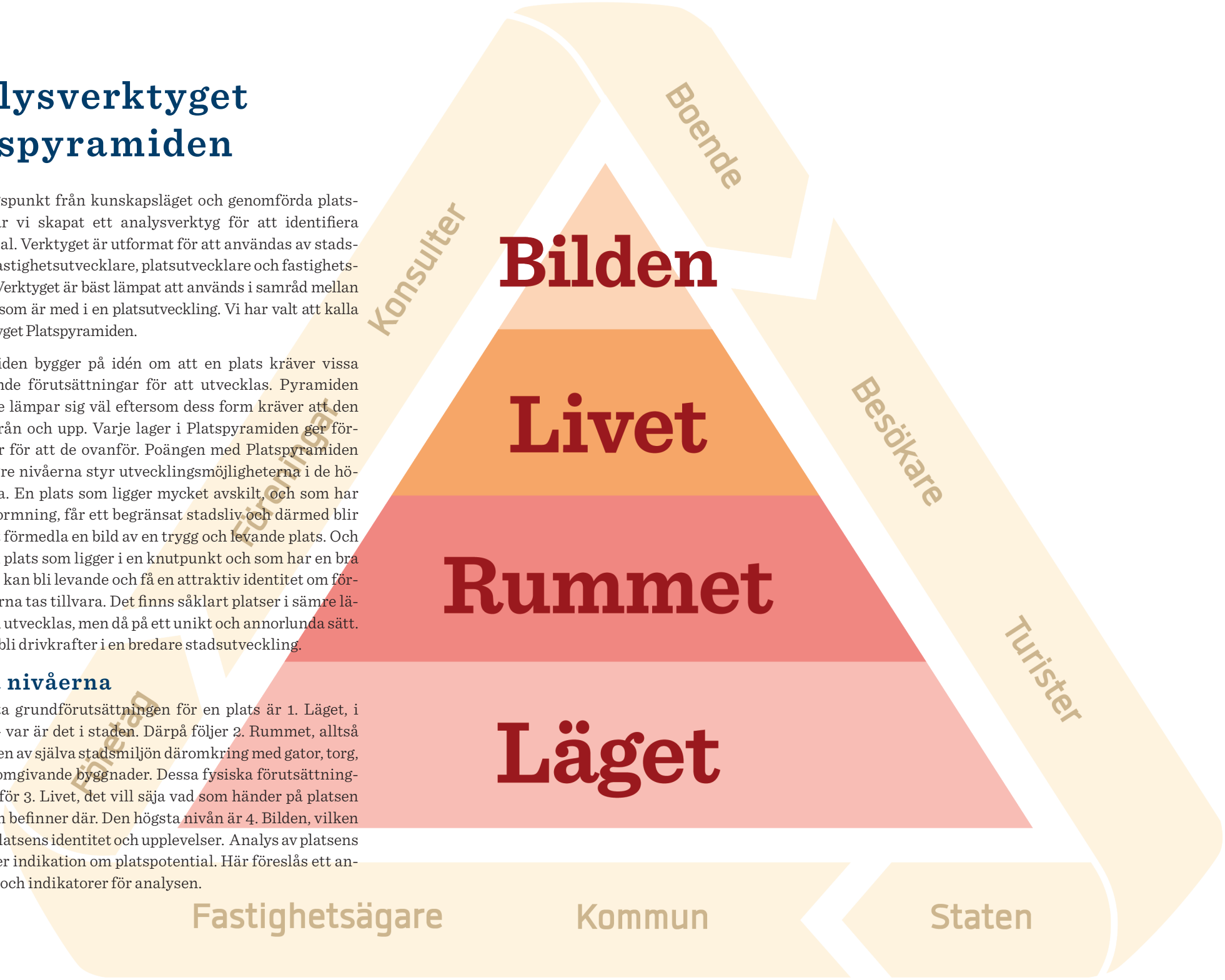
Analysverktyget Platspyramiden

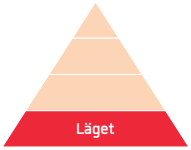
Med utgångspunkt från kunskapsläget och genomförda platsanalyser har vi skapat ett analysverktyg för att identifiera platspotential. Verktyget är utformat för att användas av stadsplanerare, fastighetsutvecklare, platsutvecklare och fastighetsförvaltare. Verktyget är bäst lämpat att används i samråd mellan alla aktörer som är med i en platsutveckling. Vi har valt att kalla analysverktyget Platspyramiden.

Platspyramiden bygger på idén om att en plats kräver vissa grundläggande förutsättningar för att utvecklas. Pyramiden som liknelse lämpar sig väl eftersom dess form kräver att den byggs nedifrån och upp. Varje lager i Platspyramiden ger förutsättningar för att de ovanför. Poängen med Platspyramiden är att de lägre nivåerna styr utvecklingsmöjligheterna i de högre nivåerna. En plats som ligger mycket avskilt, och som har en dålig utformning, får ett begränsat stadsliv och därmed blir det svårt att förmedla en bild av en trygg och levande plats. Och tvärtom. En plats som ligger i en knutpunkt och som har en bra utformning, kan bli levande och få en attraktiv identitet om förutsättningarna tas tillvara. Det finns såklart platser i sämre lägen som kan utvecklas, men då på ett unikt och annorlunda sätt. De kan inte bli drivkrafter i en bredare stadsutveckling.

De fyra nivåerna

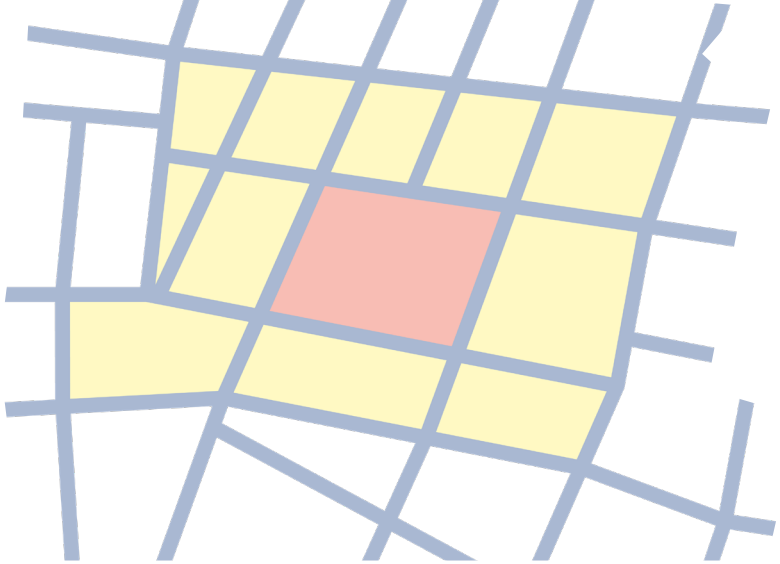
Den absoluta grundförutsättningen för en plats är 1. Läget, i betydelsen - var är det i staden. Därpå följer 2. Rummet, alltså utformningen av själva stadsmiljön däromkring med gator, torg, parker och omgivande byggnader. Dessa fysiska förutsättningar ger plats för 3. Livet, det vill säja vad som händer på platsen och vem som befinner där. Den högsta nivån är 4. Bilden, vilken innefattar platsens identitet och upplevelser. Analys av platsens kvaliteter ger indikation om platspotential. Här föreslås ett antal kriterier och indikatorer för analysen.

1. Läget

Läget kan analyseras med hjälp av kartor och geodata.

1.1 Huvudstråk

En plats som ligger vid ett huvudstråk i staden, en huvudgata eller ett naturligt promenadstråk, har ett naturligt vardagligt flöde av människor och besökare, vilket ger ett stabilt underlag för att skapa stadsliv och möten.

Indikator: Huvudgata eller huvudstråk vid platsen

1.2 Kollektivtrafiknod

En plats som ligger i direkt anslutning till turtät kollektivtrafik har ett naturligt vardagsflöde av människor och besökare, vilket ger ett stabilt underlag för att skapa stadsliv och möten.

Indikator: Max 50 m till station eller hållplats med hög turtäthet

1.3 Täthet

En plats som ligger i ett område med hög täthet av boende och arbetande har ett större besöksunderlag.

Indikator: Min 100 boende och arbetande per hektar

1.4 Blandad bebyggelse

En plats som ligger i ett område där det finns både bostäder och arbetsplatser har ett bredare besöksunderlag och en bättre förutsättning för att få besökare under hela dygnet, veckan och året.

Indikator: 30-70 % nattbefolkning

1.5 Offentliga rum

En plats, en gata, en park, ett torg, behöver vara tillräckligt stora för att kunna rymma stadsliv och stadsaktiviteter. En stadsmiljö bör ha en rymlighet för att bland annat irymma parker och grönska.

Indikator: Min 15 % offentlig plats

1.6 Vatten

En plats som ligger vid vatten, med en strand eller låg kajkant, har mycket bra förutsättningar att bli attraktiv som mötesplats och för rekreation då vatten för många är en målpunkt i sig.

Indikator: Min 100 m offentlig strand eller kaj

1.7 Mikroklimat

En plats attraktivitet för vistelse avgörs mycket av dess mikroklimat och förhållanden som sol, vind och regn. Särskilt solförhållandena avgör trivsel på höst och vår.

Indikator: Min 50 % solbelyst (kl 12 vårdagjämning)

1.8 Destination

En plats nära en stor attraktiv anläggning, som arena, nöjesfält, badhus, kulturhus, har bra utvecklingsförutsättningar.

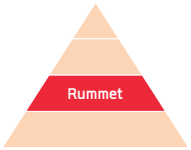
Indikator: Min 500 000 besökare per år

Utveckling av läget

Läget är som pyramidens bas den mest svårpåverkade kvaliteten och styrs av stadsplaneringsprocesser. Här samordnas olika intressen med platsens olika lägesbundna förutsättningar. Det är viktigt att planeringen sker i tät dialog med berörda, i synnerhet boende på plats.

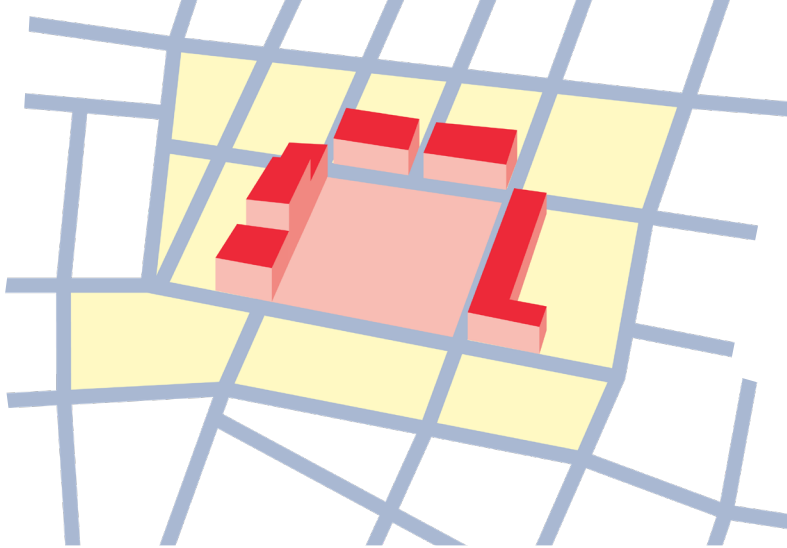
Nyckelaktör för stadsplaneringen är först och främst kommunen, dels på grund av sitt planmonopol, dels investeringsansvaret för den allmänna platsmarken. Fastighetsägare har också en viktig roll att spela då de står för investeringar på kvartersmarken, men kan också vara med och medfinansiera offentlig plats. Stockholms stad är också en stor fastighetsägare, som genom markanvisningar och markförsäljningar styr stadsbyggandet. Det är viktigt att boende och besökare får vara med och påverka lägen i staden genom stadsplaneringsprocessen.

Planer finns i alla skalor, från Plan- och bygglagens översiktsplan, planprogram, detaljplan, till strukturplaner, trafikplaner, grönplaner, och gatuplaner. Syftet med dessa är att beskriva hur stadsstrukturen ska utformas och bebyggas. Exploateringsavtal slår fast medfinansiering av allmän plats.

2. Rummet

Rummet kan analyseras genom kartor och inventering på plats.

2.1 Lokaler i bottenvåningar

Stadsrummet skapas i stor utsträckning av dess väggar, det vill säga byggnadernas bottenvåningar. Öppna, aktiva och detaljrika bottenvåningar ger liv och trygghet åt en plats. Kiosker har liknande värde.

Indikator: Min 70 % aktiva bottenvåningar

2.2 Bilfritt

Rummet på platsen påverkas starkt av biltrafiken och trafikplaneringen. Med begränsad trafik förbättras möjligheterna för trygghet, mänskliga möten, lek och rekreation. Det är lätt att begränsa biltrafiken, skyltning, pollare och markmålning.

Indikator: Min 80 % bilfri yta

2.3 Gångytor

Det tillgängliga rummet på platsen utförs till stor del av gåendes utrymmen. Generösa ytor för gående är viktigt för att stadslivet ska blomstra. Trottoarer kan breddas med markmålning tex.

Indikator: Min 3 m breda gångytor/trottoarer

2.4 Cykelytor

Tillgänglighet med cykel, elsparkcykel och annan mikromobilitet är viktigt för att få besökare från hela staden. Cykelbanor kan målas och cykelställ.

Indikator: Min 50 cykelparkeringsplatser

2.5 Angöring

Det är viktigt att motorfordon kan angöra platsen, det gäller både för leveranser och besökare, i synnerhet för personer med funktionsvariationer. Ju kortare angöringstid desto bättre.

Indikator: Min 3 angöringsplatser

2.6 Sittplatser

Möjligheten att slå sig ned på platsen påverkar sannolikheten att besökare dröjer sig kvar. Bänkar, kanter, murar, och stolar gör det möjligt att vila, äta något eller titta på andra människor. Lätt att tillföra på den plats . Även gräsmattor skapar sittmöjligheter.

Indikator: Min 100 privata och offentliga sittplatser

2.7 Grönska

Platsen kan få mycket av sin vistelsekvalitet från växtlighet. Träd, blomplanteringar, gräsytor och lummig grönska skapar rofylldhet och möjligheter till rekreation. Sätt ut blomkrukor!

Indikator: Min 30 % grönyta och krontäckning

2.8 Installationer

Platsen kan få stark karaktär och identitet av konstverk och speciell arkitektur. Skulpturer, fontäner, spännande konstinstallationer, blomprakt, lekplatser, utegym och sportanläggningar kan generera aktivitet.

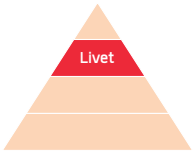
Indikator: Minst 1 anläggning

Utveckling av rummet

Stadsrummet formas av arkitektur, rumsgestaltning och urban design. Utformning av attraktiva torg, gator, kajer, lekplatser och parker är en konst som måste genomföras med stor insikt i framtida potentiella brukare och besökare.

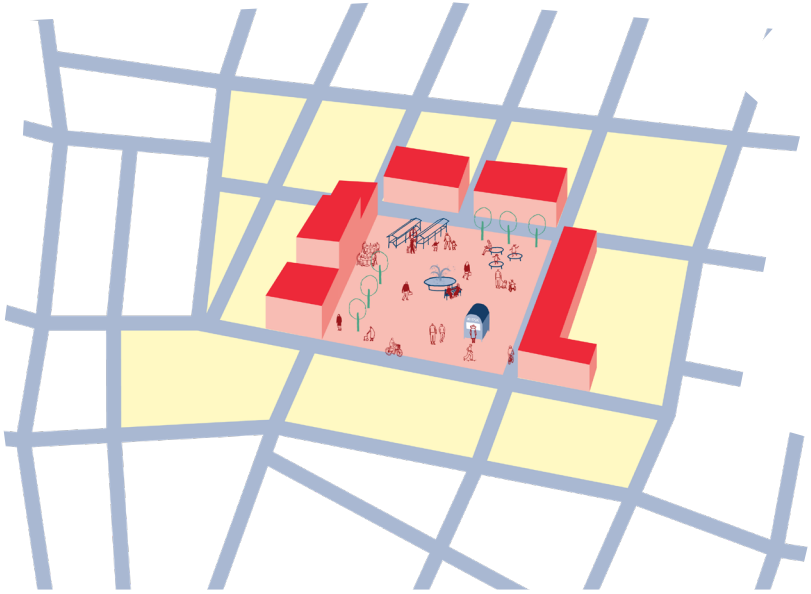
När en plats ska byggas om startas oftast ett projekt. Projekt kan medfinansieras av kommun och fastighetsägare. Om det finns osäkerheter kring platsutvecklingen så är tillfälliga anläggningar – testbäddar - ett utmärkt sätt att testa en utformning. Detta brukar kallas ”tactical urbanism”, och har genomförts i form av exempelvis Stockholms sommargågator.

Nyckelaktör för rummet är först och främst kommunen, då de har planerings- och investeringsansvar för den allmänna platsmarken och kvartersmarken. Fastighetsägare har en viktig roll för byggnadernas utformning men också genom aktivering och medfinansiering av offentlig plats. Det är viktigt att boende och besökare får vara med och påverka rummet på platsen.

3. Livet

Livet på platsen kan analyseras genom observationer på plats, demografisk och företagsekonomisk data.

3.1 Besökstryck

Livet på platsen ges mycket av mängden besökare och flödet av passerande. Besökstrycket beror i ett vanligt stadsrum främst av lägesparametrarna huvudstråk, kollektivtrafik, täthet och om det finns en stark målpunkt.

Indikator: Min 10 000 passerande per dygn

3.2 Blandning av besökare

Livet på platsen karaktäriseras av vilka som befinner sig där. En levande plats har en mångfald av besökare avseende ålder, kön och bakgrund. Barn är en viktig indikator för en lyckad plats.

Indikator: Min 20 % barn (0-18 år) på platsen

3.3 Serviceutbud

Livet på platsen är kopplat till utbudet av serviceverksamheter. Det handlar om exempelvis butiker, restauranger, caféer, apotek, frisörer, gym och livsmedel.

Indikator: Minst 10 serviceföretag

3.4 Kultur

Livet på platsen skapas av närvarande kulturverksamheter inom musik, konst, teater, dans, litteratur med mera. Kulturverksamheter kan vara både offentliga, ideella och privata.

Indikator: Minst 2 kulturverksamheter

3.5 Evenemang

Livet på platsen påverkas starkt av tillfälliga evenemang. Evenemang kan vara konserter, torgmarknader, matmarknader, demonstrationer med mera.

Indikator: Minst 20 evenemang per år

3.6 Branschbredd

Livet på platsen ges av bredden av företag som är verksamma där. Några exempel på branscher är handel, kontor, hotell, restaurang, tjänsteföretag, vård, omsorg, kultur, utbildning och nöje.

Indikator: Minst 5 branschkategorier

3.7 Omsättning

Livet på platsen påverkar verksamheters omsättning. Hög omsättning indikerar att företagen på platsen har en god ekonomisk bärkraft.

Indikator: Min 10 milj i omsättning per år

3.8 Hyresnivåer

Livet på platsen påverkar lokalernas hyresnivåer. Ökande hyrorna hänger ofta samman med ökade markvärden till följd av ökad attraktivitet. Låga hyror kan dock höra samman med framgångsfaktorn branschbredd.

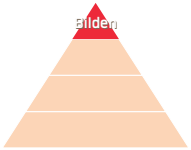
Indikator: 30-70 % i hyresvariation

Utveckling av livet

Var olika verksamheter som restauranger och butiker, lokaliseras är avgörande för deras och platsens framgång. Evenemang och testbäddar kan snabbt levandegöra en plats. Den dagliga städningen, driften och underhållet är också viktigt för platsens liv.

Aktivering av livet på en plats i form av torghandel, matservering, food trucks, kultur och evenemang kräver dialog och delaktighet. Det gäller att få in rätt sorts aktörer. Brukaravtal mellan kommun, boende, företagare eller fastighetsägare kan möjliggöra större delaktighet i förvaltandet och kontinuerlig aktiveringen av en plats.

Fastighetsägarna styr i mångt och mycket vem som hyr lokaler samt företagare och föreningar då de genom sin verksamhet kan påverka vad som händer på en plats. Kommunen är ofta, men inte alltid nödvändigtvis, ansvarig för drift och underhåll av offentlig plats, men kan också göra evenemang. Det är viktigt att boende och besökare får vara med och skapa livet på platsen. Lokala eldsjälar är ofta avgörande om en plats ska utvecklas snabbt

4. Bilden

Bilden kan analyseras genom enkäter eller intervjuer och media.

4.1 Tryggt dagtid

Bilden av platsen påverkas i hög grad av om den upplevs säker dagtid. Den kan påverkas av kriminella aktiviteter, men eftersom trygghet är subjektivt ges det även av läget, rummet och livet.

Indikator: Min 90 % känner sig trygga kl 8-18

4.2 Tryggt kvällstid

Bilden av platsen påverkas även av om den upplevs säker kvälls- och nattetid. Detta kan påverkas av kriminella aktiviteter, men eftersom trygghet är subjektivt ges det även av läget, rummet och livet.

Indikator: Min 80 % känner sig trygga kl 18-24

4.3 Mötesplats

En framgångsrik plats är dit besökare aktivt söker sig. En bra mötesplats där det går att se och träffa många människor formas också av läget, rummet och livet.

Indikator: Min 80 % upplever platsen som mötesplats

4.4 Barnvänligt

En plats dit föräldrar vill och vågar ta sina barn upplevs ofta som attraktiva och drar med sig andra typer av attraktioner.

Indikator: Min 70 % upplever platsen som barnvänlighet

4.5 Välkomnande

En offentlig plats med en variation av besökare behöver vara välkomnande och tydligt offentlig.

Indikator: Min 90 % upplever att platsen är välkomnande

4.6 Delaktighet

Att känna sig delaktig i platsens utveckling och värdeskapande är en framgångsfaktor. Det kan vara att få göra en favoritaktivitet, att synas eller att få vara med att skapa platsen.

Indikator: Min 50 % som har känt sig delaktiga

4.7 Media

Bilden av platsen hos breda allmänheten och hur många som känner till den kan mätas i hur frekvent den förekommer i media, tidningar, tv, radio och sociala media.

Indikator: Min 10 000 inlägg i media

4.8 Kulturhistoria

En plats historia kan vara avgörande för bilden. Har platsen använts på ett speciellt sätt under 100 år så finns det en berättelse och en kulturell logik kring platsen att bygga på.

Indikator: Min 1 kulturminnemärkning

Utveckling av bilden

Bilden av en plats kan påverkas direkt av kommunikation, till exempel PR och marknadsföring. Beroende på vilken aktör som genomför kommunikationen får den olika mening. Om en gemensam platsorganisation för flera olika aktörer kommunicerar ges en bild av konsensus kring platsens mål och värde.

Ett mycket kraftfullt sätt att kommunicera om en plats är att skapa en vision av platsen i framtiden. Visionen kan bestå av bilder men också beskrivningar av livet, brukarna och de verksamma på platsen. En vision måste vara förankrad i platsens lokala kultur.

Bilden skapas av vad som sägs och skrivs om platsen. Nyckelaktörer för att förändra bilden är kommun, fastighetsägare, företagare och föreningar. Även boende och besökare har en viktig del i att skapa bilden av en plats. Idag har sociala media en viktig roll i att förmedla attraktiviteten hos platser.

Framgångsrika platser

Här beskrivs och analyseras tio platser i Stockholm som identfierats som särskilt framgpngsrika. Platsernas utveckling beskrivs och med hjälp av Platspyramiden så anaöyseras platsernas kvaliteter idag. Platsanaöyserna bygger på observationer och intervjuer på plats.

Bagarmossens centrum

Platsens utveckling

Det naturnära Bagarmossen byggdes på 1950-talet som en typisk tunnelbaneförstad med ett litet centrum intill tunnelbanestationen, högre hus intill torget, flerbostadshus med tre våningar och lite längre ut radhus och villor. Lagaplan blev Bagarmossens lokala torg med centrumbebyggelse och service. Tunnelbanan invigdes år 1958, men fram till 1994 gick den ovan jord. När den grävdes ned frigjordes mark som gav plats för nya hus och ett nytt torg där Dan Wolgers lekskulptur som i folkmun kallas 'tårtan' finns sen 2003. Bagarmossen har ett bra basutbud och två fina torg med goda förutsättningar för att skapa möten mellan människor, men länge har det samtidigt funnits önskemål om upprustning och bättre utbud.

Mellan 2014-2017 pågick projektet Bagarmossen SmartUp, ett initiativ från Stockholmshem för att främja livsmiljön i Bagarmossen genom att ta tillvara lokal kreativitet och sammanhållning. Initiativet innefattade återupplivande av centrum, stadsodling samt främjande av kreativitet och entreprenörskap. Projektet finansierades av Stockholmshem men drevs tillsammans med stadsdelsförvaltningen, bagisbor och lokala föreningar. Många projekt som initierades under projekttiden var kopplade till boende och verksamma i Bagarmossen. Undersökningar som Stockholmshem gjorde visade positiva resultat från projektet. Till exempel ökade andelen hyresgäster som upplever stadsdelen som trivsam, vilket kan vara tack vare bra samarbete med boende och verksamma.

Exempel på uppskattade och uppmärksammade projekt som genomfördes är skyltprogrammet där Stockholmshem finansierade säkerhetsglas (i stället för galler) och nya neonskyltar, möjliggörande av popup cykelverkstad på torget, upplivande av folkets hus (tack vare medborgardialog och förmedling av kontakter), stöttning till entreprenörer (t.ex. tryck av affischer och förmedling av lokaler), upplåtelse av ytor för odling, stöttning i anordnandet av gatufest m.m.

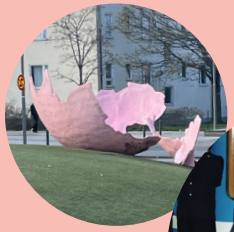
Lagaplan blir på somrarna återkommande ett sommartorg, som del av Stockholms stads projekt Levande Stockholm runtom i staden. Somriga växter och bekväma möbler placeras ut och trafik begränsas på platsen.

I Bagarmossen och Skarpnäck tar kommunen nu ett helhetsgrepp kring utvecklingen i området för att ta tillvara stadsdelarnas potential. Området planeras stärkas genom fler bostäder, förskolor, bättre service och kollektivtrafik, samt fler attraktiva platser för möten och rekreation, där natur- och kulturvärden behålls och utvecklas.

- 1950: STADSPLANEN FÖR "SKARPNÄCKS GÅRD" ANTOGS
- 1958: INVIGNING AV TUNNELBANA OCH CENTRUM

- 1959: OMRÅDET UTVIDGAS IN PÅ NACKAS DOMÄNER

- 1963: OMRÅDET FÅR NAMNET BAGARMOSSEN

- 1994: TUNNELBANAN GRÄVS NED OCH FRIGÖR MARK
- 2003: "TÅRTAN" ANLÄGGS

- 2014–2017: BAGARMOSSEN SMARTUP
- 2018–: LAGAPLAN ÄR SOMMARTORG UNDER LEVANDE STOCKHOLM

Nyckelaktörer

Stockholmshem, Svenska Bostäder, Stockholms stad

Bagarmossens centrums framgångsfaktorer

1. Läget

Tunnelbanan vi södra torget aktivererar platsen samtidigt som närheten till parken ger platsen grönska.

2. Rummet

Hela centrum är bilfritt. Torgen är kringbyggda och har hög andel aktiva och detaljerade bottenvåningar med relativt hög entrétäthet vilket bidrar till levande stadsrum. Lagaplan är sommarplats.

3. Livet

Flera butiker och restauranger omger torget vilket också skapar liv och trygghet. Många lekande barn och folk som njuter av solen och handel skapar liv.

4. Bilden

Bilden av Bagarmossens centrum är en ganska lugn och stillsam plats med fokus på lek. Lek-konstverket Tårtan skapar en orginell karaktär.

”Bra urval av affärer och restauranger”

”Närhet till buss och tunnelbana”

”Levande torg eftersom det händer mycket runtomkring”

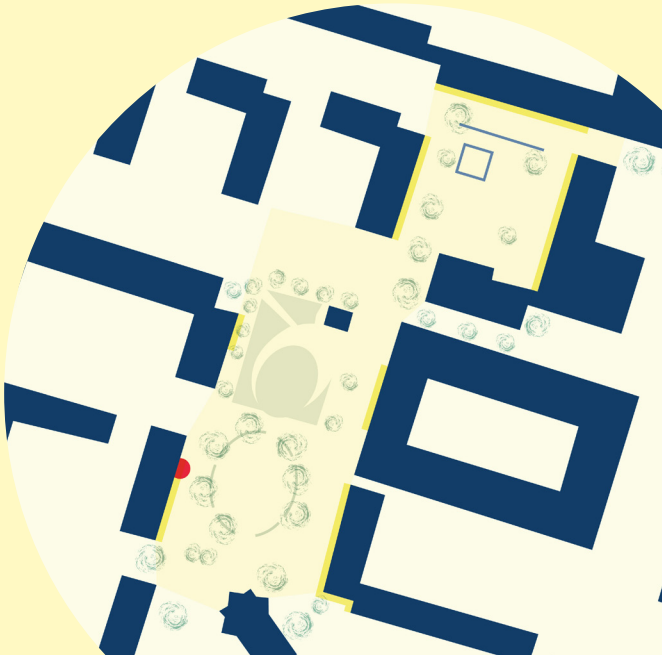
”Bra att det är bilfritt och inte går någon bilväg igenom”

”Trevlig personal i mataffären”

”Känner mig aldrig osäker, mycket snälla människor och man träffar alltid på någon man känner”

”Torget har blivit lugnare, renare, grönare och tryggare”

Citat från personer på platsen

Brunkebergstorg

Platsens utveckling

Brunkebergstorg var ett mycket livaktigt torg fram till Norrmalmsregleringen på 1950-talet. Innan låg torg centralt i gatunätet med påkostade byggnader och intensiv trafik. Efter regleringen fick torget en baksidekaraktär med få besökare och trygghetsproblematik. 2010 presenterade Stockholms stad tillsammans med Kulturhuset, Stena fastigheter och Statens fastighetsverk en vision för Brunkebergs torg som ett nytt kulturtorg i city. Planen inkluderade nya bostäder, lokaler för caféer, butiker, restauranger och kultur. Samverkan med fastighetsägare framställdes som en given förutsättning för att lösa finansieringen, som delades mellan staden och fastighetsägarna.

När Swedbank sa upp sitt kontrakt hos AMF 2011 inleddes diskussioner med staden. Man kom fram till att det behövde skapas en plats där folk vill vistas som inte är hemmet eller arbetet, och därifrån kom idén om hotellobbys och takterrasser. Aktivitetsaktören Glad stad anlitades av AMF att anordna en marknad på platsen, och under sommarhalvåret 2014 lanserades matparken Elefanten. Detta pilotprojekt bestod av tillfällig arkitektur, installationskonst, evenemang, mat och musik och syftade till att ge idéer till framtida utveckling. Elefanten förvandlade torget till ett levande stadsrum och var tänkt att upprepas. 2015 inledde AMF Fastigheter en omfattande omdaning av kvarteret kring Regeringsgatan, Hamngatan, Malmskillnadsgatan och Jakobsgatan mitt i centrala Stockholm. Den totala ombyggnationen med en area på 130 000 kvadratmeter stod klart 2019 och kvarteret går idag under namnet Urban Escape. Utvecklingen av Urban Escape grundades i intervjuer med talanger, unga företag och startups som tex SUP46, vilka var tänkta hyresgäster. I samband med satsningen på att skapa en större mångfald i byggnaden gjorde också staden stora investeringar för att rusta upp torgytan. 2017 fick torget en ny stram design, med stora stenlagda ytor och inslag av vatten och grönska.

Omvandlingen har ändrat platsens image och också skapat andra flöden och omsättning för verksamheterna, vilket skapar förutsättningar för högre hyror och betalningsvilja. Kontorshyresgäster skapar flöden dagtid och takterrasser/barer och hotellens verksamheter skapar flöden när kontoren och gallerian har stängt på kvällen. Samarbete mellan hyresgäster, fastighetsägare och kommunen har haft en stor betydelse för utvecklingen.

AMF och Vasakronan har därefter arbetat tillsammans för att rusta upp Malmskillnadsgatan, och få till breddade gångbanor, planteringar och belysning. 2020 står nya Malmskillnadsgatan klar och 2021 anordnas sommargågatan här.

- 1952: RIVNINGARNA AV CENTRALA STOCKHOLM INLEDS
- 1970: BRUNKEBERGS TORG BLIR PRIMÄRT EN TRAFIKPLATS
- 1976: RIKSBANKSHUSET OCH GALLERIAN STÅR KLARA, REFUGEN TILL EN LITEN PARK
- 2010: NY PLAN FÖR BRUNKEBERGSTORG SOM SKA ÅTERSKAPA DEN LIVLIGA MILJÖN
- 2011: SWEDBANK BESTÄMMER SIG FRÅN ATT FLYTTA FRÅN BRUNKEBERGSTORG
- 2014: POP-UP PARKEN ELEFANTEN
- 2017: TORGET FÅR EN NY DESIGN, AT SIX ÖPPNAR
- 2018: TAKBAREN STOCKHOLM UNDER STJÄRNORNA ÖPPNAR
- 2019: URBAN ESCAPE STÅR KLAR
- 2020: NYA MALMSKILLNADSGATAN STÅR KLAR
- 2021: MALMSKILLNADSGATAN BLIR SOMMARGÅGATA

Nyckelaktörer

Stockholms stad, AMF, Vasakronan

Brunkeborgstorgs framgångsfaktorer

1. Läget

Brunkebergstorg ligger i den mest kontorsarbetsplatstäta delen av Stockholms City, ett stenkast från T-Centralen

2. Rummet

Det är generöst med offentliga sittplatser där många slår sig ner när det är soligt. Entrén till Gallerian är en port till den stora köpupplevelsen. Omgivande fasader har hög detaljeringsgrad och andelen aktiva bottenvåningar är hög.

3. Livet

Längs torgets östra sida ligger en lång rad uteserveringar, restauranger och barer integrerat med hotellen vars lobbys också aktiverar torget dygnet runt. Torget är levande och aktivt både dag- och kväll, tack vare folk som vistas och som passerar. Knappt hälften av alla är kvinnor som vistas på här.

4. Bilden

Bilden av Brunkebergstorg är ett elegant lugnt citytorg för lunchande kontorister och kvällsaktiva turister.

”Nya trevliga verksamheter har öppnat efter renoveringen”

”Många sittplatser, bra utformning på bänkarna”

”Fontänerna är fina.
Och ljudet av vatten är härligt!”

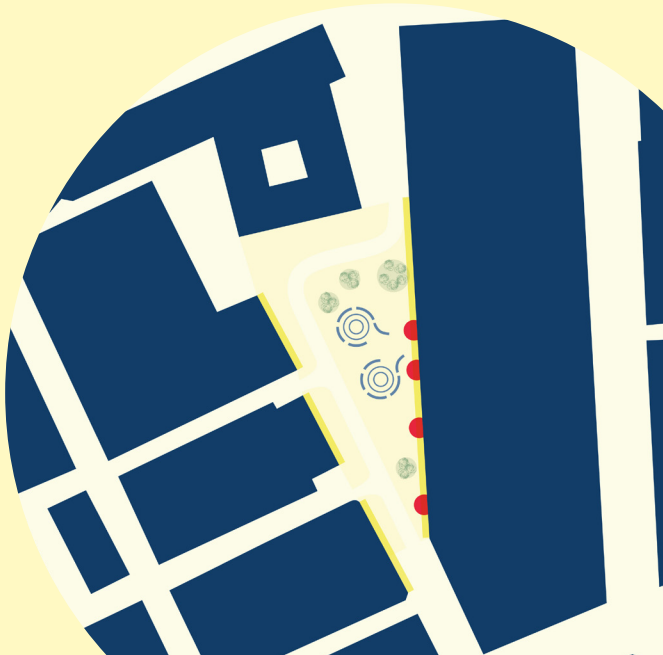
”Platsen har blivit finare och fungerar bättre efter ombyggnationen”

”Minskad trafik har gjort platsen bättre.”

”Mer grönska!”

”Det fanns plats för tillfälliga evenemang innan, vilket jag saknar”

Citat från personer på platsen

Hornsbergs strand

Platsens utveckling

Hornsberg är beläget på västra Kungsholmen och var fram till 1900-talet i stort sett obebyggt förutom den malmgård som också gett namn till platsen. På 1930-talet började industrier utvecklas i området och under lång tid verkade många olika industrier här. Den sista industrin att avvecklas var ett asfaltsverk som revs så sent som 2008 för att ge plats åt ny stadsutveckling.

2002 togs Program för Nordvästra Kungsholmen vilket innebar en dubblering av antalet boende och arbetande i stadsdelarna Stadshagen och Kristineberg. Sen dess har området förtätats ytterligare med påbyggnader, högre hus och fastigheter som har omvandlats till bostäder. Området har dessutom utvecklats med strandpromenad, restauranger, butiker samt offentlig och kommersiell service. Kajen och strandparker finansierades genom exploateringsavgifter från fastighetsägarna.

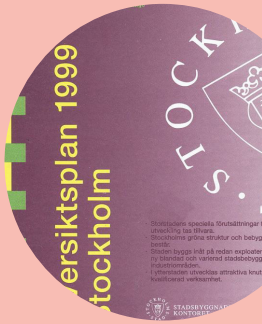
Redan 2005 byggdes slingrande däck längs strandkanten och här utvecklades senare Hornsbergs strandpark, som förutom den slingrande strandkanten har tre långa bryggor med sittplatser och fina utblickar över vattnet. Strandparken stod klar 2012 och vann samma år Sienapriset för god utemiljö.

Genom parken går en promenadväg vid vilken det finns badmöjligheter, picknickytor, flytbryggor, utomhusgym, utedusch, pergola, grillplats och offentliga toaletter. Strandparken och den fina kvällssolen lockar många besökare sommartid från hela Stockholm. Hornsbergs strand är den första offentliga badplatsen som nås från nordvästra Stockholm med tunnelbanans blåa linje. Platsens stora popularitet har lett vissa klagomål från närboende, vilket visar behovet av ordning och trygghetsåtgärder.

Längs gatan finns bostadshus med levande bottenplan och i gatukorsningar finns torgytor som skapar vistelse- och mötesplatser. Att Stockholms stads ambitioner med generös parkyta och breda trottoarer har fyllt en avgörande roll för att platsen blivit så framgångsrik. Några evenemang har aldrig behövts för att aktivera platsen.

Hornsbergs strand, tillsammans med Kristinebergs strand, är världens längsta sommargågata på hela 632 meter. Möbler och grönska tar plats längs gatan varje år sedan 2017 och den är en av Stockholms permanenta sommargågator.

- 1990-TAL: OMRÅDET UTSES TILL ETT AV FEM STADSUTVECKLINGS-OMRÅDEN I STOCKHOLMS ÖVERSIKTSPLAN 99

- 2002: BESLUT OM PROGRAM FÖR NORDVÄSTRA KUNGSHOLMEN

- 2005: DETALJPLANEN FÖR KV KOJAN KLUBBAS IGENOM, 1200 NYA BOSTÄDER SAMT LOKALER FÖR VERKSAMHETER I BOTTENVÅNINGARNA

- 2012: HORNSBERGS STRANDPARK INVIGS
- 2013: LILY'S BURGER SOM UTNÄMNTS TILL EN AV STOCKHOLMS BÄSTA HAMBURGERSTÄLLEN ÖPPNAR SIN FÖRSTA RESTAURANG I HORNSBERGS STRANDPARK

- 2017–2023: SOMMARGÅGATA

Nyckelaktörer

Stockholms stad, JM ,Fabege, Familjehem

Hornsbergs strands framgångsfaktorer

1. Läget

Hornsbergs strands stora kvaliteter på Västra Kungsholmen är vattenkontakten i slutet av Lindhagensesplanaden.

2. Rummet

Restaurangen Piren vid kajen är en mötesplats med fin utsikt över Ulvsundasjön. Längs strandparken går strandgatan som heter Hornsbergs strand, som på sommaren blir ett bilfritt promenadstråk som Stockholms längsta sommargågata. Strandgatan har en hög andel aktiva bottenvåningar och kantas av populära restauranger och caféer.

3. Livet

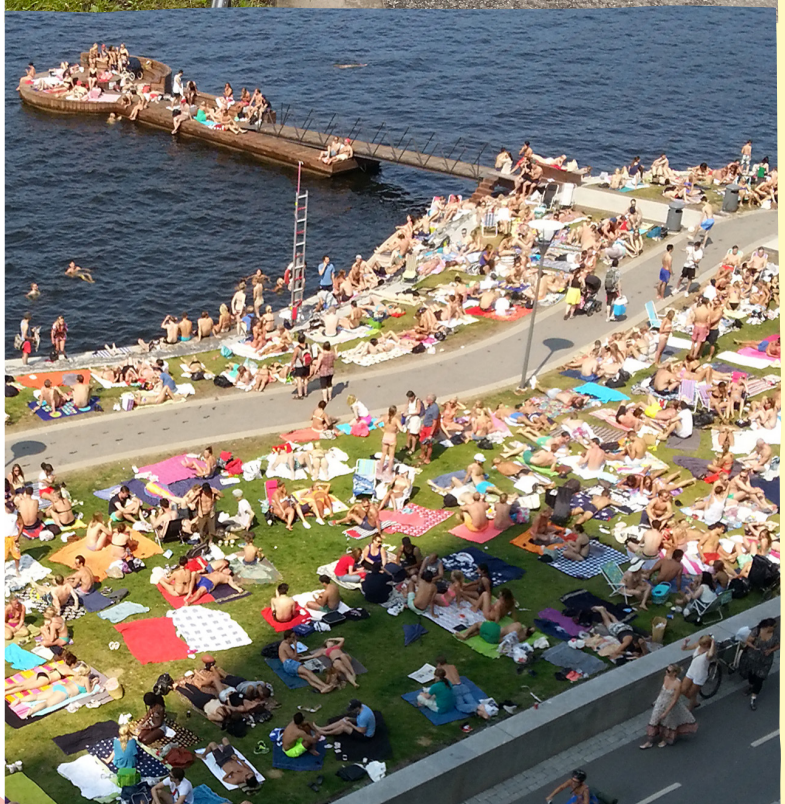
På sommaren är här väldigt mycket folk som solbadar, har picknick, motionerar och leker. Det är en målpunkt för flera stadsdelar.

4. Bilden

Bilden av Hornsbergs strand är den myllrande strandpromenaden i den nya moderna innerstaden.

”Platsen känns trygg, mysig och fin”

”Uppskattar närheten till vattnet, naturen, utsikten och promenadstråket”

”Bra restaurangutbud”

”Bra med många sittplatser”

”Det är väldigt mycket folk på sommaren, det var svårt att ta sig fram och kan bli väldigt skräpigt”

”Fler restauranger och fler sittplatser!”

”Bilar på sommaren är störande för barn”

Citat från personer på platsen

Hornstulls strand

Platsens utveckling

Hornstulls strand är del av det populära Hornstull har de senaste 20 åren haft en stark platsutveckling. Tidigt 2000-tal blev Hornstulls känt som en plats för konstnärer, hipsters och mediafolk. Bland annat omskriven som en av världens coolaste stadsdelar i tidningen Wallpaper. En rad klassiska mötesplatser gav platsen då sin själ: restaurang Moldau. café Copacabana, baren Embargo, puben Haggis Inn, Mickes skivor, Lasse i parken, Blondie Burger, Bio Rio (ägs och drivs idag av Indio). Det lokala engagemanget för platsen var stark.

Hornstulls centrum med tunnelbanestation omdanades år 2011 och i april 2013 invigdes här en ny handelsplats med ett 40-tal affärer och restauranger samt ett omdanat och upprustat torg. Bonnier Fastigheter, Stockholms stad och SL utvecklade tillsammans det nya stadsdelscentrumet. Wester + Elsner arkitekter ritade anläggningen. Det så kallade Hornhuset, som har nominerats till Årets Stockholmsbyggnad 2014. Efter några år av prövande innehåll så har det visat sig att Hornstulls centrum starkaste verksamheter är Hemköp, HM, Akademibokhandeln och en rad trendiga restauranger så som Tjoget och rapparen Petters ställe, Käk. Hornhuset är sedan start en populär nattklubb.

Vid Hornstulls strand låg tidigare ett järngjuteri som senare blev mekanisk verkstad och skeppsbyggeri, men i slutet på 1920-talet lades verkstaden ner och området började bebyggas med bostäder. På 1940-talet iordningställdes strandpromenaden med planteringar. Längs Hornstulls strand ligger Liljeholmsbadet, förtöjd sedan 1930. Under 2010-talet genomfördes flera tekniska undersökningar som visade att badet var i mycket dåligt skick och 2021 beslutades att anläggningen ska rivas. Badet var mycket populärt och en viktig lokal mötesplats. Planen är att en ny liknande byggnad ska ersätta badet.

Under några år i början av 2000-talet hölls den populära marknaden STREET, driven av eldsjälen John Higgson. Sedan 2012 äger Hornstulls marknad rum på Hornstulls strand varje helg från april till september. Marknaden är populär och erbjuder allt från loppis och design till underhållning och delikatesser. Hornstulls marknad arrangeras av företaget Glad Stad, en fristående aktör och arrangör och staden bidrar bara med att godkänna ansökan om markupplåtelse. Efter de tre första åren kunde det konstateras att en marknad kan påverka den lokala ekonomin och i förlängningen floran av butiker och caféer.

Efter att ha etablerat sig vid Slussen och Medborgarplatsen öppnade 2013 Debaser Hornstulls Strand som förutom nattklubb med scen även styr Bar Brooklyn samt Pontonen, en uteservering på vattnet med liten livescen. I anslutning till Hornstulls Strand ligger idag flera populära restauranger och caféer så som Vurma, Barbro, Kajsas i Tullen samt Loopen ”en liten bit av Västindien” på pontoner i vattnet.

- 1920-TAL: INDUSTRILADES NER OCH BOSTÄDER BÖRJADE BYGGAS I OMRÅDET
- 1930: LILJEHOLMSBADET ÖPPNAR
- 1943: BIOGRAFEN RIO ÖPPNAR
- 00-TAL: MARKNADEN STREET GENOMFÖRS NÅGRA ÅR
- 2008 BONNIER FASTIGHETER KÖPER HORNSTULLS CENTRUM
- 2012: HORNSTULLS MARKNAD STARTAR
- 2013: DEBASER HORNSTULLS STRAND ÖPPNAR
- 2022: ITALIENSKA RESTAURANGEN CAPRICCI ÖPPNAR

Nyckelaktörer
Stockholms stad, Glad Stad, Debaser, Bonnier Fastigheter, John Higgson

Hornstulls strands framgångsfaktorer

1. Läget

Det är ca 5 min promenad till Hornstulls centrum med tunnelbana och litet köpcentrum, restauranger och klubbar. Vattenkontakten och närheten till grönskan i Tanto och Långholmen.

2. Rummet

Strandpromenaden Hornstulls strand är en av Stockholms populäraste. Strandkanten är inte badvänlig men det soliga läget och närheten till vattnet lockar mycket folk. De öppna lokalerna och uteserveringarna vänt mot promenaden och vattnet skapar ett trivsamt rum.

3. Livet

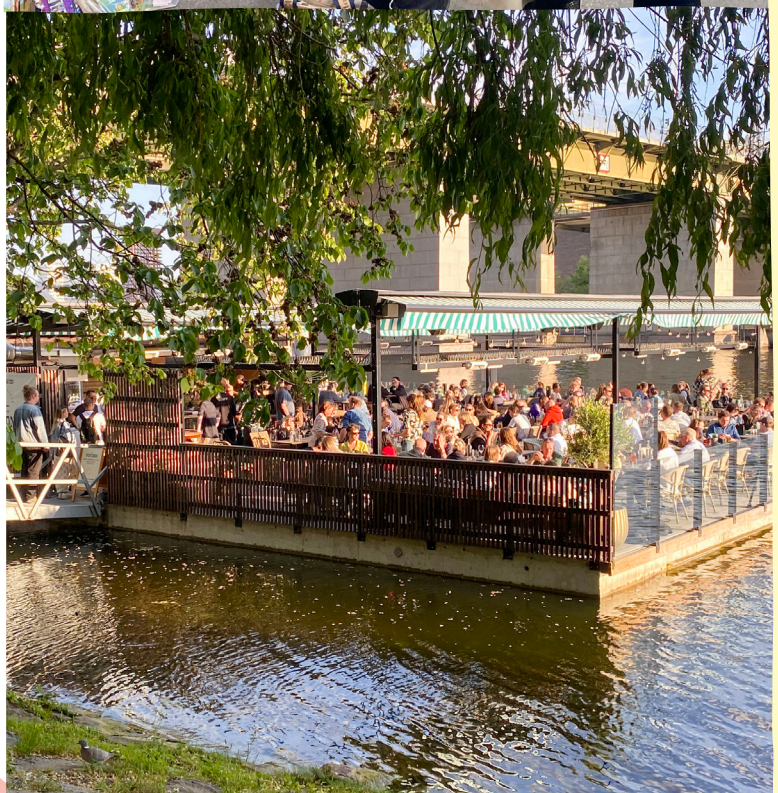
Gångvägen som befolkas av motionärer och restaurangbesökare är bred och rymmer både uteserveringar, food trucks och marknader. Konsertlokalen Debaser Strand är mycket populärt och arrangerar även konserter utomhus. Hornstulls marknad lockar många besökare varje helg och är en stark framgångsfaktor för platsen. I kvarteren runt om Hornstulls strand ligger ett stort utbud av matställen.

4. Bilden

Bilden av Hornstulls strand är den kulturella levande stranden i det trendiga Hornstull.

”Det är soligt och nära till Tanto”

”Mysiga stämning och utbud av restauranger”

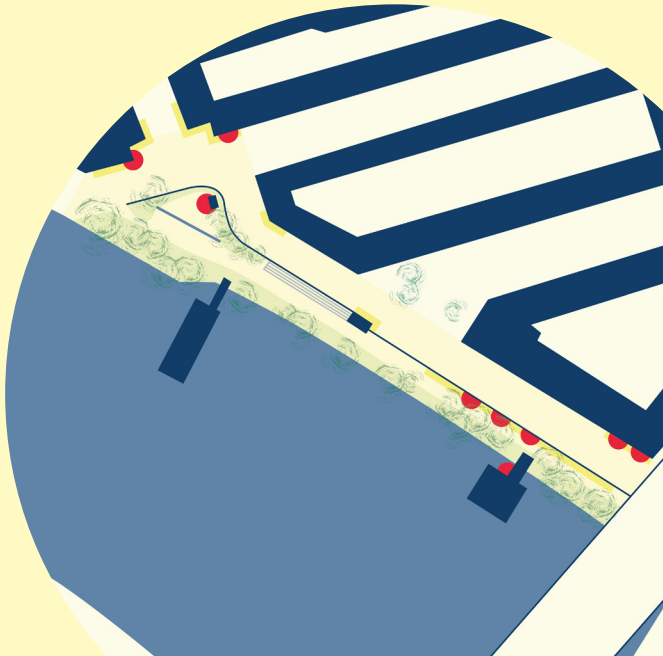
”Bra marknad som hålls under helgerna på sommaren”

”Man skulle kunna förlänga stråket ännu mer, kanske under bron”

”Uppskattar läget vid vattnet och närheten till naturen”

”Det har blivit bättre stämning och fräschare de senaste två åren”

Citat från personer på platsen

Hökarängens centrum

Platsens utveckling

Hökarängen, som byggdes under 40- och 50-talet, är en av de första tunnelbaneförorterna i Stockholm och är planerat efter grannskapsenhetsidealet som innebär ett avgränsat och relativt bilfritt område. Hökarängens centrumgata räknas som Sveriges första gågata.

Under 80- och 90-talet drog kommunen i gång flera program för att lyfta ytterstadsområden där Hökarängen valdes som ett av fokusområdena. Bland annat gjordes satsningar som byggde på att boende drev initiativ rörande centrumfrågor, trafik- och miljöfrågor, kultur- och fritidsfrågor samt barn- och ungdomsfrågor genom samverkansgrupper.

2003 bildade en grupp boende Hökarängens Stadsdelsråd, i syfte att få ökat inflytande över sin förort och råda bot på ett upplevt demokratiskt underskott. Många av de ursprungliga medlemmarna har varit lokalt engagerade på olika sätt sedan slutet av 1980-talet.

Konsthall C, kollektivhuset Cigarrlådan och Stadsdelsrådet är ”institutioner” som skapats i stadsdelen och exempel på viktiga lokala engagemang. År 2004 öppnade konsthall C som arrangerar utställningar och evenemang med utgångspunkt i Hökarängens historia och nutid samt människorna som bor där.

I projektet ’Levande Hökarängen’ ville Stadsdelsförvaltningen göra torget till en tryggare plats, bland annat genom att ta dit en kafévagn som senare blev en kaféstuga. I och med detta startade även en kamratförening där missbrukare och kriminella stöttar varandra att förändra sina liv.

Utvecklingsprojektet Hållbara Hökarängen drevs av Stockholmshem 2011–2015. Stockholmshem samarbetade med lokala aktörer; föreningar, företag och engagerade privatpersoner och jobbade inom tre huvudspår: centrumutveckling, konstsatsningar och hållbarhetsinvesteringar. Genom en täthetsanalys kunde man se att befolkningsunderlaget i Hökarängen är tillräckligt stort för att ha butiker och man letade sedan efter en gynnsam sammansättning av verksamheter. I samband med projektet återupplivades även företagarföreningen, Hökarängens dag anordnades igen och en julmarknad började hållas årligen. Inom Hållbara Hökarängen arbetade man även med att skapa mötesplatser i centrum, upprustning av offentliga platser och stöttning av samlingsplatser.

Hållbara Hökarängen har gjort en rad insatser med miljöfokus, bland annat främjande av sopsortering, energieffektiviserande åtgärder för byggnaderna, energispartävling, återbruksworkshops, verktygspool och vegetariska matlagningskvällar. Fyra år efter Hållbara Hökarängen visade en uppföljning av projektets effekter bland annat att 50-60% upplevde ökad gemenskap och trygghet i området. De kultursatsningar som gjordes i området satte även Hökarängen på kartan. Boende i Hökarängen upplevde dock en markant skillnad på stadslivet efter att projektet avslutades, även om uppföljningen visade att projektet haft en positiv inverkan på stadsdelen som helhet. Identiteten av att vara en aktiv och kulturell stadsdel lever kvar vilket har lett till att nya verksamheter och initiativ har tillkommit.

1952: SVERIGES FÖRSTA GÅGATA INVIGS

1980/90-TALET: UPPRUSTNINGSPROGRAM LYFTER HÖKARÄNGEN

2003: STADSDELSRÅDET STARTAS

2004: KONSTHALL C ÖPPNAR

2011–2015: HÅLLBARA HÖKARÄNGEN

2011: SKANDINAVIENS FÖRSTA CEVICHERIA ÖPPNAS I HÖKARÄNGEN

2012: MINI OUTLET BARNKLÄDER ÖPPNAR

2019, 2022: FESTIVAL I HÖKARÄNGEN

Nyckelaktörer

Stockholms stad, Stockholmshem, Hökarängens Stadsdelsråd, Konsthall C

Hökarängens centrums framgångsfaktorer

1. Läget

Hökarängens centrum ligger mitt i tunnelbaneförorten Hökarängen.

2. Rummet

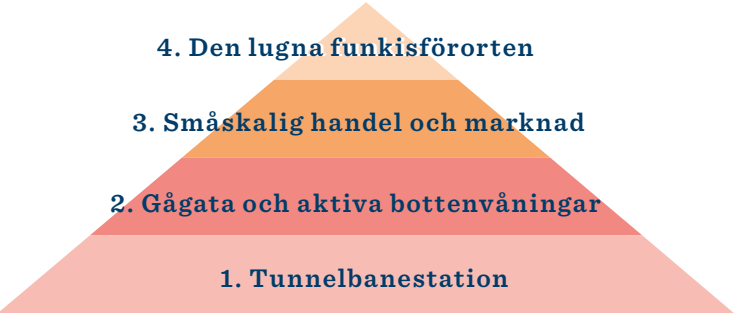
Det bilfria torget och gågatan utgör hjärtat i centrumet och kantas av en mångfald av små lokala restauranger och butiker. Andelen aktiva bottenvåningar är hög. Platsens storlek är en bra förutsättning för stadsliv och känslan är lokal. Det är mycket grönt insprängt mellan husen, parker och natur finns alltid nära.

3. Livet

Folk strosar över platserna och slår sig ned på de många bänkarna och uteserveringarna. Andelen barn på platsen är hög. Ibland är det loppmarknader på torget.

4. Bilden

Bilden av Hökarängens centrum är den lugna lokala charmiga funkisförorten. Den typiska 40-tals funkisarkitekturen går igen i skyltning och lokaler och handelsomsättningen har varit positiv.

”Det händer saker, till exempel skridskobanan på vintern”

”Stolt över Sveriges första gågata”

”Jag älskar 40-talsstilen och neonskylterna”

”Man kan sitta och titta på människor”

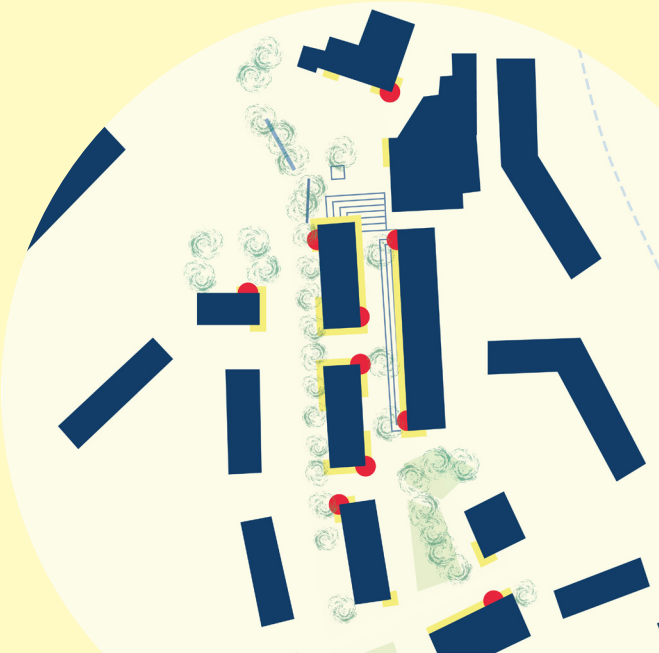
”Känsla av samhörighet”

”Man känner sig fri att vara vem man vill här”

”Gångvänligt”

”Alla butiker och all service man behöver finns”

Citat från personer på platsen

Marcusplatsen i Sickla

Platsens utveckling

Från 1700-talet fram till 1990-talet bedrevs omfattande industriell verksamhet i Sickla, och efter det la ner stod industribyggnader tomma och valet stod mellan att riva dem eller återanvända dem för andra verksamheter.

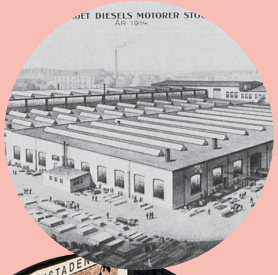
Kring år 1997 förvärvade fastighetsbolaget Atrium Ljungberg majoriteten av fastigheterna i Sickla. Då Atrium Ljungberg äger marken i området tar de hand om drift och skötsel. För AL är det viktigt att de äger fastigheterna själva så att de har kontroll över koncept och vilka verksamheter som ska inrymmas i bottenvåningarna. I och med att det tar ett helhetsgrepp och ansvarar för det samlade utbudet kan de ta in kulturverksamheter som gynnar helheten.

År 2001 började kulturhuset Dieselverkstaden byggas i en av de oanvända industrilokalerna. Så mycket som möjligt av lokalen sparades och idag innehåller Dieselverkstaden bland annat ateljéer, teater, bio, musikstudio, scen, danssalar, klättringscenter och bibliotek. Dieselverkstaden har varit ett dragplåster. Sickla köpkvarter, med mer än 100 butiker, invigdes år 2005. År 2009 öppnade M7 kunskapsgallerian i Sickla. Atrium Ljungberg och Nacka kommun formade tillsammans visionen om en läroplats där näringsliv, forskning och organisationer integreras med gymnasium och högskola. Dieselverkstaden har 1 miljon besökare per år, Sickla köpkvarter 12 miljoner besökare per år, kontor vid Atlas Copco, och fem gymnasier i kunskapsgallerian. I Sickla har Atrium Ljungberg sett en bra hyresutveckling med ökade besöksantal även under pandemin. Det aktiva förvaltandet och helhetsgreppet gör också att de får upp hyror samtidigt som de skapar mer värde för alla inblandade.

Marcusplatsen är det offentliga rum som utgör Sicklas mittpunkt. Parken berikas av aktiviteter året om, här arrangeras allsång, bakluckeloppis, julmarknad, skridskobana och gruppträningspass. Marcusplatsen har restauranger, lek, kultur, gymnasieelever, marknader, och numer hotell. Platsens historiska byggnader tillför också något historiskt och estetiskt. På vintern blir en av uteserveringarna en skridskobana och under vissa helger har skridskodisco med DJ och öppen eld där folk kan grilla själva vilket kan skapa en ”kärlek till platsen”. Kennys gelato i parken har blivit en destination i sig.

2014 startade utvecklingen av Nobelberget i Sickla med teaterprojektet Satans demokrati, 150 konstnärer engagerades och intog det gamla kontorshuset, tre våningar av co-working, och konst- och musikstudios. En omfattande konsert- och klubbverksamhet bedrevs och gjorde området känt. Kulturen betalade omsättningshyra och Atrium Ljungberg tog risken. 2017 hålls Nobelbergets marknad, och flyttas till Marcusplatsen 2018. 2018 genomfördes kulturfestivalen Gather, med workshops och community kitchen. Kulturprojektet Nobelberget lyfte hela Sickla och ledde snabbare bostadsförsäljning av bostadsområdet Nobelberget som byggstartade 2020.

- 1900-TAL: OMFATTANDE INDUSTRIELL VERKSAMHET BEDRIVS
- 1992: INDUSTRIVERKSAMHETEN LÄGGS NER
- 1997: ATRIUM LJUNGBERG FÖRVÄRVAR SICKLA OCH BÖRJAR UTVECKLA DET
- 2002: KULTURHUSET DIESELVERKSTADEN ÖPPNAR
- 2002: KOMMUNENS KULTURVERKSAMHETER FLYTTAR FRÅN NACKA FORUM TILL DIESELVERKSTADEN
- 2005: SICKLA KÖPKVARTER INVIGS
- 2007: TIDNINGEN MARKET UTSER SICKLA TILL ÅRETS KÖPKVARTER
- 2009: M7 KUNSKAPSGALLERIAN INVIGS
- 2014 KULTURPROJEKTET NOBELBERGET STARTAR.
- 2018 KULTURFESTIVALEN GATHER
- 2020: NOBELBERGET BÖRJAR BYGGAS

Nyckelaktörer
Nacka stad, Atrium Ljungberg

Marcusplatsens framgångsfaktorer

1. Läget

Marcusplatsen är en liten park mitt i det stora Sickla köpkvarter. Närheten till gallerian med stt stort utbud av handel och service. En spårvagnsstation finns och i framtiden även tunnelbana.

2. Rummet

Marcusplatsen kantas av den gamla industribyggnaden Dieselverkstaden med bl.a. bibliotek och biograf. Restauranger och hotell med uteserveringar ramar in stora delar av parken. Parken innehåller lekplats, parkcafé, utomhusscen, sittplatser och boulebana. Bilar har möjlighet att köra runt Marcusplatsen, men själva parken är bilfri.

3. Livet

I parken finns aktiviteter som lockar en blandning av folk och många barn. Utbudet av restauranger och butiker är stort tillsammans med biblioteket, konsthallen och biografen.

4. Bilden

Bilden av Marcusplatsen ges främst av Dieselverkstaden, ett kulturellt och levande centrum i industristil, som spiller ut i parken. Nobelbergets marknad är ett återkommande evenemang som lockar mycket folk och ger en positiv bild av platsen.

”Det är en plats för alla”

”Härlig blandning av arkitektur”

”Det är en härlig blandning av arkitektur och det händer mycket här”

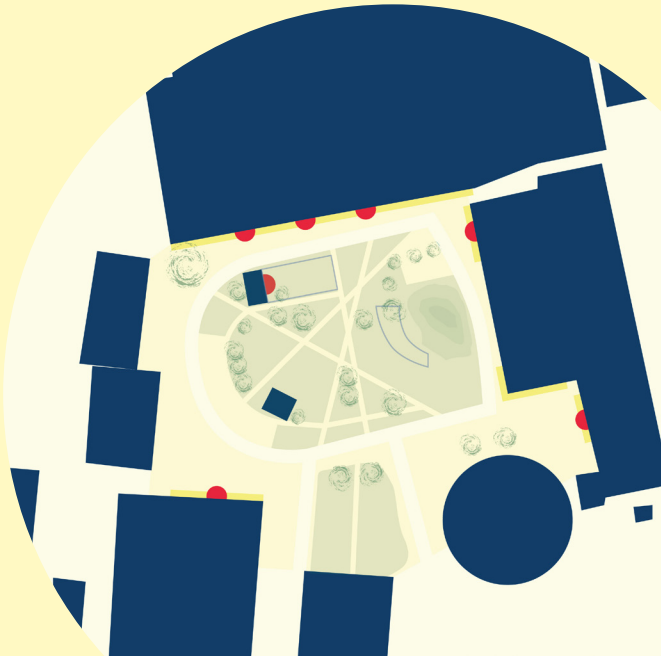
”Det är kul att ha sett platsen utvecklas under de tio år vi bott i området”

”Ännu mindre hårdgjord yta och ännu mer grönska!”

”För mycket folk i kunskapsgallerian”

”Bra att det finns en lekplats”

Citat från personer på platsen

Mariatorget

Platsens utveckling

Mariatorget anlades år 1759 och kallades ursprungligen Hornstorget eller Nya torget. 1768–1958 var namnet Adolf Fredriks torg. Torget anlades ursprungligen som rännarbana och exercisplats och har även varit salutorg. I slutet av 1800-talet skapades en lummig stadspark med grusgångar och blomsterplanteringar. År 1958 fick parken sin nuvarande form. 1995 gjordes en mindre parkupprustning med nya blomsterplanteringar.

Tunnelbanestationen Mariatorget invigdes 1964 och är en viktig regional länk till platsen. Under slutet av 1900-talet led parken av skadegörelse, klotter och narkotikahandel. 2009 genomförde Stockholms stad och energibolaget Fortum ett större belysningsprojekt med medborgardialog i syfte att ”skapa en trevlig och trygg plats, med stark atmosfär under alla timmar på dygnet”. Narkotikabrott, skadegörelse och klotter, samt rån och våldsbrott har stadigt minskat på Mariatorget sedan dess.

Fontänen ”Tors fiske” utförd av skulptören Anders Wissler från 1903 utgör fortfarande en central fokus- och mötespunkt i parken. 2012 invigdes fyra ljudverk med gömda högtalare på Mariatorget, vilka bildade avgränsade ljudrum. St Pauls bok- och pappershandel, Chic konditori och Bokslukaren är affärer som funnits länge och ger kulturkaraktär.

1937 invigdes biograf Rival. Byggnaden blev tidigt ett nöjesetablissemang med biograf, hotell, restaurang, konditori och lägenheter. Fastigheten ritades i art deco-stil. Biografen Rival var i bruk som SF-biograf från 1937-2005. 2002 köpte Benny Andersson, Christer Sandahl och Christer Hägglund det som då hette Aston Hotel med tillhörande biograf Rival. 2003 öppnade det nya Hotel Rival, med barer, restauranger och en scen för konserter, föreställningar och konferenser. Anläggningen är Mariatorgets nöjes- och kulturnav.

St Paulskyrkan från 1875 togs över av Stadsmissionen 2015. 2021-22 upprustades kyrkan vackert och modernt. Idag är Mötesplats Mariatorget en plats för där café- och restaurangverksamheten räddar matsvinn och erbjuder arbetsträning. I hjärtat av byggnaden finns en scen där det går att både uppleva och skapa teaterföreställningar, konserter, föreläsningar, debatter och liknande.

Swedenborgsgatan som ansluter Södra station och tunnelbanan är viktig för Mariatorget. Här finns flera restauranger, caféer, nattklubbar och modebutiker. Swedenborgsgatan var en av de första sommargågatorna, mycket populär, och sedan utvidgats till vara bilfri även vintertid.

Hornsgatan är en av Söders huvudgator och ansluter Mariatorget. Gatan upprustades 2010 med nya träd och bredare trottoarer. Hornsgatan har med sina konstgallerier och restauranger också gett liv och identitet åt Mariatorget.

2023 rustas Mariatorget upp ytterligare. Lekplatsen kommer att kompletteras och rustas upp, fler sittplatser tillkommer, kiosker och torghandel kopplas in mot parken, växtmaterial föryngras och utvecklas och dessutom kommer dagvattenhanteringen att förbättras.

- 1795: MARIATORGET ANLÄGGS
- 1937: BIOGRAF RIVAL INVIGS OCH BLIR EN AV STOCKHOLMS LYXIGASTE BIOGRAFER
- 2002: BENNY ANDERSSON, CHRISTER SANDAHL OCH CHRISTER HÄGGLUND KÖPER ASTON HOTEL
- 2003 ÖPPNAR NYA RIVAL, MED SCEN, HOTELL, BARER, OCH RESTAURANGER
- 2009 BELYSNINGSPROJEKT GENOMFÖRS AV STADEN OCH FORTUM
- 2010: HORNSGATAN RUSTAS UPP
- 2012 LJUDKONSTVERKET LJUDRUM INVIGS
- 2015: SWEDENBORGSGATAN BLIR TILLSAMMANS MED SKÅNEGATAN DE FÖRSTA SOMMARGÅGATORNA I STOCKHOLM
- 2022: STADSMISSIONEN ÖPPNAR NYA MÖTESPLATS MARIATORGET
- 2023: UPPRUSTNING AV HELA TORGET

Nyckelaktörer

Stockholms stad, Rival, Stadsmissionen

Mariatorgets framgångsfaktorer

1. Läget

Mariatorget liggen i korsningen Hornsgatan och Swedenborgsgatan, två viktiga huvudgator på Södermalm, med närhet till tunnelbana.

2. Rummet

Mariatorget är en vacker park med blomsterplanteringar, picknickytor, lekplats, fontän och pampiga trädrader. Det är rikt med sittplatser. En liten lekplats. Parktorget inramas av aktiva detaljrika bottenvåningar.

3. Livet

Platsen lever året runt, men på sommarhalvåret är det folkliv med picknick, fest och boule under lindarna. Det är många barn på platsen och hälften av de som vistas är kvinnor. Platsen kantas av byggnader med hög entrétäthet, aktiva bottenvåningar och vackra fasader. Verksamheterna som ramar in platsen består av caféer och restauranger men även hotell och kulturhuset och hotellet Rival som bidrar till en nöjes- och kulturprofil.

4. Bilden

Bilden av Mariatorget är en levande och vacker liten finpark där boende möter besökare, särskilt när Rival har event.

”Det är lugnt och inte är så mycket bilar, trots att det är en stor väg som går precis bredvid”

”Platsen är öppen och mysig och är som ett parktorg i ett, och det är nära till tunnelbanan”

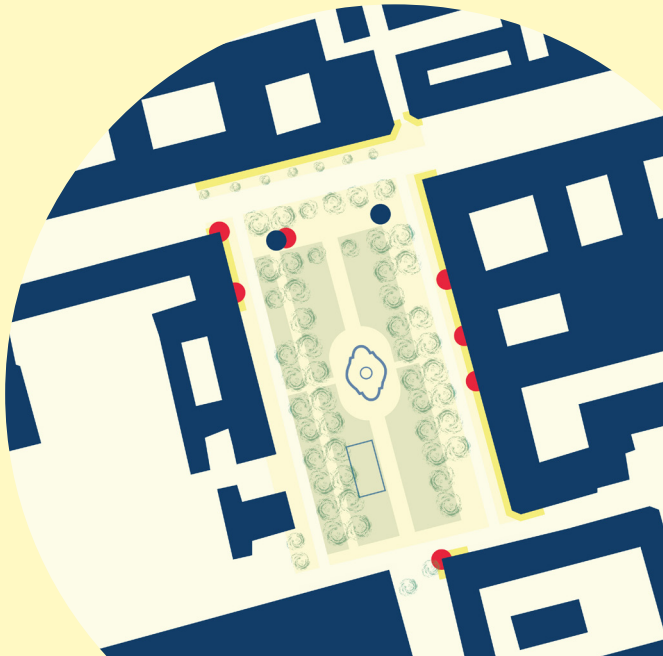
”Bra med det nya sopnedkastet med underjordisk sug”

”Som en liten oas i staden”

”Bra med lekplats och att det är grönt”

”Negativt med den trafikerade gatan”

Citat från personer på platsen

Nytorget

Platsens utveckling

Nytorget har som plats anor från medeltiden och fick sitt namn 1671. Torget spelar en central roll i Per Anders Fogelströms bok Mina drömmars stad. 1921 anlades nya vägar, bänkar, murar och en fontän på platsen. I den kulturhistoriskt värdefulla byggnaden Malongen, som ligger på Nytorgets södra flank, finns det sedan 1960 konstnärsateljéer och i slutet av 1990-talet fanns det gott om småhantverkare i kvarteren.

Tidigt 90-tal öppnades skivbutiken Pet Sounds och Hannas krog på Skånegatan som kom att bli ett populärt ställe där många indieband gjorde sig ett namn. Popsicle, This Perfect Day, Atomic Swing och Kents karriärer sägs ha startat i Hannas källare. Platsen gjorde sig också känd bland tack vare Killinggängets sketch inne på Pet Sounds i TV-programmet Percy tårar. Många kändisar bosätter sig kring Nytorget.

I slutet av 1990-talet myntades namnet SoFo (South of Folkungagatan) av tre söderbor som var butiks- och caféägare. I samband med att begreppet myntades startades även en företagarförening som snabbt växte. Idag har SoFo företagarförening 130 betalande medlemmar. Sista torsdagen varje månad hålls ”SoFo Nights”, där butiker håller öppet längre och har erbjudanden. Många av de verksamma i företagarföreningen har länge varit boende lokalt i området. I SoFo finns idag över 640 företag. För många verksamma har det varit avgörande att det funnits billiga lokaler.

År 1995 arrangerades Nytorgsfesten som har ägt rum nästan årligen sen dess. Under en helg i augusti bjuds allmänheten in till karneval, marknad, yoga, silent disco, foodtrucks och konserter på torget. Festen är gratis och populär, 2018 kom mellan 40-50 000 personer. Sedan år 2000 har Bondens marknad arrangerats på Katarina Bangata bidrar säkerligen till distriktet. Sedan 2015 har Skånegatan varit sommargågata, då mängden uteserveringar har tagit över gaturummet och dragit folk.

Urban Deli, en av Stockholms snabbast växande krogkoncerner, öppnade sin första butik i postkontorets gamla lokaler vid Nytorget år 2009. Det blev snabbt en katalysator för hela distriktet och mötesplats för många Söderbor och Stockholmare. Idag finns en stor mängd caféer och restauranger runt Nytorget.

Under 1900-talet gjordes flera upprustningar och förändringar av Nytorgsparken och 1990 samlades grönskan i den norra delen och lekytorna i den södra. År 2015 byttes gräsmattan ut mot konstgräs till följd av att det intensiva slitaget hindrar riktigt gräs från att växa. Gräsmattan är en viktig del i att barnfamiljer och grannar möts upp på platsen. Stockholms stad har varit viktig i att skapa Nytorgets attraktivitet samt genom att låta uteserveringar växa och satsat på sommargågatan.

- 1921: PLATSEN FÅR SIN FÖRSTA UPPRUSTNING TILL TORG
- 1930: TORGET BLIR PARKTORG MED LEKUTRUSTNING
- 1935: BROR HJORTS STATY ”LEK” SÄTTS UPP
- 1960: MALONGEN RENOVERAS TILL KONSTNÄRSATELJÉER
- 1982–2022: FOTOUTSTÄLLNINGEN PLANKET ANORDNAS INTILL NYTORGET
- 1990: TORGET FÅR NY GESTALT, TORGET FÖRVANDLAS TILL PARK OCH NY LEKPLATS
- 1993: SKIVBUTIKEN PET SOUNDS ÖPPNAR PÅ SKÅNEGATAN
- 1996 SKETCH OM PET SOUNDS I TV-PROGRAMMET PERCY TÅRAR
- 1995: NYTORGSFESTEN ARRANGERAS FÖR FÖRSTA
- SENT 1990-TAL: NAMNET SOFO BILDAS VILKET BLIR EN KATALYSATOR
- 2009: FÖRSTA URBAN DELI ÖPPNAS
- 2015: NYTORGET RUSTAS UPP IGEN, GRÄSET BYTS MOT KONSTGRÄS
- 2015: SKÅNEGATAN FÖRSTA SOMMARGÅGATAN
- 2017–2023: NYTORGSFESTEN GÖR COMEBACK

Nyckelaktörer

Stockholms stad, SoFo Företagarförening, Urban Deli

Nytorgets framgångsfaktorer

1. Läget
Nytorget är ett litet parktorg i hipsterdistriktet SoFo, en tätt bebyggd del av Södermalm, ansluter Skånegatan och Renstiernasgata.

2. Rummet
Parken har en del konstgjord gräsmatta med fontän som under soliga dagar är helt fylld med picknickare. Den södra delen är en mycket populär lekplats som samspelar med parkytan. Torget kantas av byggnader med hög entrétäthet, aktiva bottenvåningar och detaljerade fasader. Skånegatan som ansluter till Nytorget är sommargågata och fordonshastigheten kring platsen är låg.

3. Livet
Platsen lockar många barn och deras vuxna kan ta en kaffe inom synligt avstånd. Många människor vistas och passerar vilket bidrar till ett socialt liv och många spontana möten mellan föräldrar och flanörer.

4. Bilden
Bilden av Nytorget är den mysiga levande mötesplatsen i det kreativa och kulturella SoFo. ett stort utbud av fashionabla klädbutiker, caféer och restauranger

”Platsen är en del av den speciella söderstilen”

”Det finns god möjligheter till lek för små barn”

”Det har blivit bättre med tiden, platsen har fått mer struktur och konstgräset fungerar bättre än det riktiga gräset.”

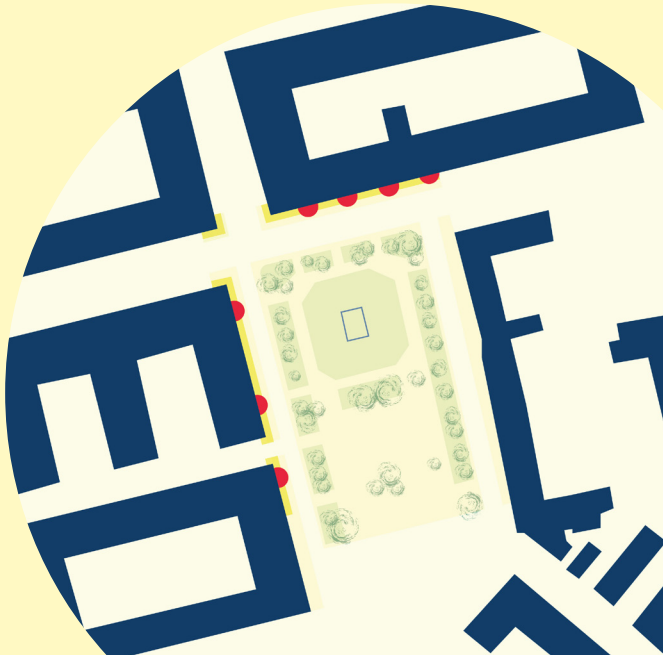
”Fina kontraster mellan olika tidsepoker i arkitekturen”

”Läget är bra”

”Bra vibe”

”Det är en plats för alla, det finns något för alla åldrar”

Citat från personer på platsen

Skärholmstorget

Platsens utveckling

Skärholmen ligger i sydvästra Stockholm och invigdes 1968 med syftet att bli ett områdescentrum för de angränsande stadsdelarna i sydvästra Stockholm. När gallerian öppnades var det Stockholms största förortscentrum. Anläggningen var då ett helt öppet utomhuscentrum med gator och gångstråk. I centrum byggdes ett stort parkeringshus i fyra plan för 4 000 bilar. Det blev aldrig så många bilar. 1979-2005 fanns Skärholmens loppmarknad i parkeringshuset vilket satte platsen på kartan för hela Stockholm. Sedan 1990-talet har torgmarknaden varit känd som den livligaste och mest prisvärda i hela Stockholm.

Senare har delar av centrum glasats in för att bli ett inomhuscentrum, och delar av parkeringshuset blivit till butiksytor. Centrumet renoverades 2005 och återinvigdes 2008 som SKHLM, lagom till 40-årsjubileet. Vid färdigställandet var det då Sveriges största galleria sett till antalet butiker, uppemot 250 stycken. Sedan 2015 ägs Skärholmen centrum av Grosvenor Europe, ett av världens största privatägda fastighetsbolag. Grosvenor har gjort flera satsningar och stora investeringar i området och 2020 startade de tillsammans med stadsdelsförvaltningen arbetet med ett gemensamt visionsdokument. Grosvenor arbetar med positiv kommunikation då det finns en utmaning kring bilden av Skärholmen som utsatt och otryggt.

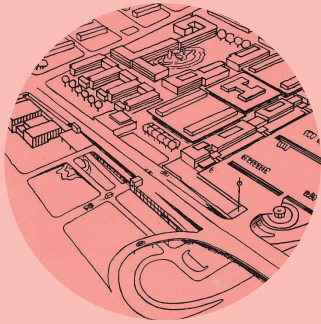
Vid Skärholmens torg ligger ett kulturhus för barn och unga mellan 5 och 19 år, som öppnade 2010. Här finns idag Stadsteatern barn- och ungdomsscen, Skärisbiografen som är Europas enda biograf för barn och unga, och Labbet, en multimediaverkstad där det egna skapandet är i fokus.

127 Festivalen pågick 2015-2019 och fungerade som en plattform för att ge barn och unga en bra fritid under sommarlovet. Festivalens innehåll styrdes av vad medborgare ville se och göra, och bedrevs och genomfördes med hjälp av ungdomar från av den lokala föreningen KFUM JKS basket och Mitt 127, som ansvarade för planering och genomförande av aktiviteterna. Organisationen erbjöd arbetsplatser för flera nyanlända ungdomar, vilket gav möjlighet till språkträning och ett utvidgat kontaktnät med jämnåriga etablerade ungdomar.

2021 hölls en seminarieserie på torget – ”Grow’in”. Det fungerade som en mötesplats under 4 veckor med temporär seminariehall där olika teman togs upp. Både öppen dialog och slutna samtal fördes, vilket gav en positiv effekt och så småningom till fler och nya dialoger om stadsdelens utveckling.

Stadsutvecklingsprojektet Fokus Skärholmen som startades 2016 drivs inom Skärholmens stadsdelsnämndsområde, med ambitionen att över 4000 nya bostäder ska byggas. En viktig målsättning i projektet är att utveckla området med social hållbarhet i fokus. På Bredholmstorget alldeles invid Skärholmens torg bygger Stockholmshem nu ett hus i 23 våningar med plats för cirka 100 nya bostäder, 300 kontorsarbetsplatser och lokaler för kultur.

- 1968: SKÄRHOLMENS CENTRUM INVIGS
- 1979–2005: SKÄRHOLMENS LOPPMARKNAD I PARKERINGSHUSET
- 2005: CENTRUM SÄLJS TILL CENTRUMKOMPANIET
- 2005–2008: CENTRUMET RENOVERAS
- 2010: KULTURHUS FÖR BARN OCH UNGA ÖPPNAS PÅ TORGET
- 2015: SKÄRHOLMEN CENTRUM FÖRVÄRVAS AV GROSVENOR EUROPÉ
- 2015–2019: 127 FESTIVALEN FÖR BARN OCH UNGA
- 2016: STADSBYGGNADS-PROJEKTET FOKUS SKÄRHOLMEN STARTAS, MÅNGA NYA BOSTÄDER PLANERAS
- 2021: GROW’IN SEMINARIUM PÅ TORGET
- 2023: NYA BOSTÄDER OCH KONTOR BYGGS PÅ BREDHOLMSTORGET

Nyckelaktörer

Stockholms stad, Grosvenor, Stadsteatern, Mitt 127

Skärholmstorgets framgångsfaktorer

1. Läget

Platsen har en hög täthet av folk, bland annat tack vare det konstanta flödet till och från tunnelbaneuppgången. SKHLM, Skärholmens köpcentrum, ger också platsen liv genom de stora besöksströmmarna.

2. Rummet

Skärholmens torg är en stor bilfri torgyta med plats för en mängd olika aktiviteter och är dessutom stadsdelstorg för Skärholmen. Den stora fontänen skapar vistelsekvaliteter. Platsens storlek ger bra förutsättningar för stadsliv. De inramande byggnaderna har hög entrétäthet och aktiva bottenvåningar runt hela torget.

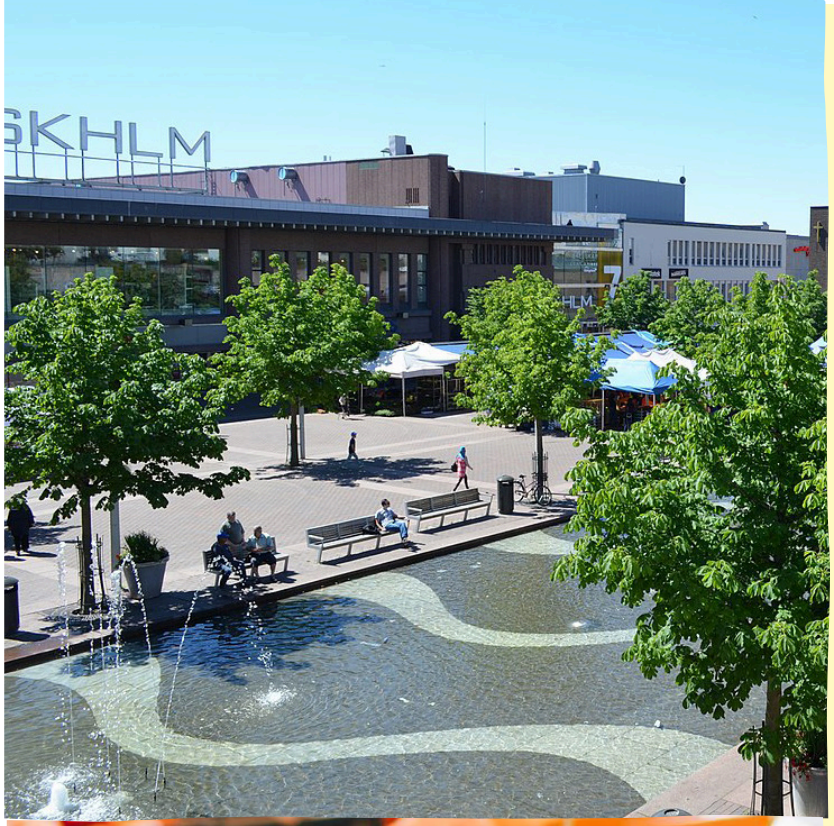
3. Livet

En populär torgmarknad skapar långa köer och den stora dammen är en naturlig samlingsplats. På somrarna finns även plats för evenemang. Stadsteatern och Skärsbiografn ger ett kulturliv. Ett stort utbud av restauranger och handel kopplat till köpcentret SKHLM.

4. Bilden

Bilden av Skärholmens torg är den stora mångkulturella mötesplatsen i Söderort vid SKHLM med sin populära torgmarknad.

”Trevligt att sitta vid torget, det är trevlig stämning och roligt med folk”

”Mer kommersiella butiker och caféer inne i gallerian och andra ”mindre” butiker vid torget”

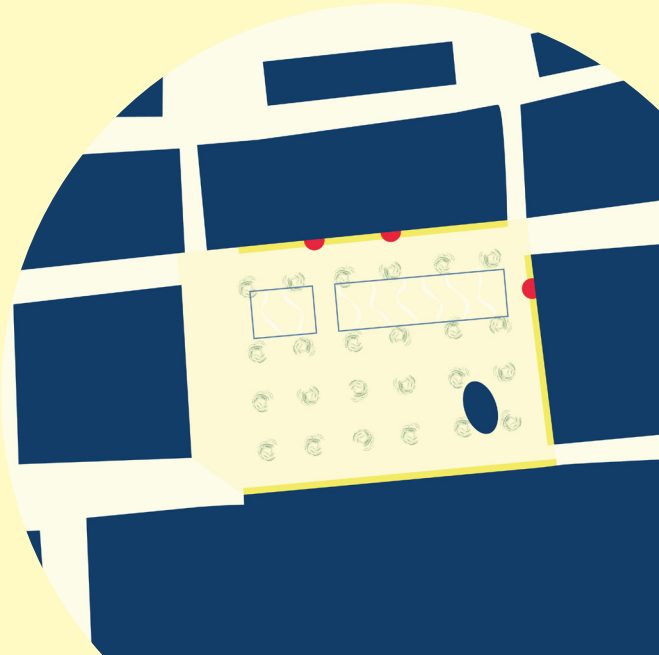
”Torget är öppet och rymligt samtidigt som det är liv och rörelse”

”Det skulle behöva förbättras ur ett säkerhetsperspektiv”

”Bra pris på frukt och grönsaker”

”Platsen var bättre förr när det var fler marknadsstånd”

Citat från personer på platsen

Stureplan

Platsens utveckling

Stureplan har lång historia och dess attraktivitet har skiftat under åren. Under första halvan av 1900-talet var Stureplan det fashionabla Stockholms medelpunkt och i mitten av 1900-talet var det en viktig knytpunkt för kollektivtrafiken och därmed en självklar mötesplats för stockholmarna. När tunnelbanestationen Östermalmstorg invigdes 1965 flyttades kollektivtrafikresenärerna från Stureplan ner under jorden. Högertrafiksomläggningen år 1967 förvandlade Stureplan till en korsning med en stor oanvänd refug i mitten. Den kommersiella verksamheten på platsen hade även urholkats på grund av 70-talets cityetablering vid Sergels torg, men ganska snart började visioner om att återskapa Stureplans forna glans att frodas.

1988 genomfördes en trafikomläggning för att skapa ett sammanhängande torg framför den nya gallerian och platsen blev återigen en vistelsevänlig torgyta. I samband med detta tog svampen, som uppfördes 1937, skada och revs. Detta fick starka reaktioner och en kopia byggdes till följd av protester året efter. Än idag är svampen ett landmärke och en viktig mötesplats.

År 1989 öppnade Stockholms ”första finanscentrum” på Stureplan och området mellan Norrmalmstorg, Birger Jarlsgatan, Biblioteksgatan och Stureplan etablerades som Stockholms nya lyxiga nöjes-, kontors- och affärsläge. När Stureplan och Stureallerian invigdes var lokalhyrorna de dyraste i hela Stockholm, vilket var en konsekvens av en medveten satsning på ett utbud som var riktat till en viss målgrupp. Tidskriften Stureplan och sajten Stureplan.se skapade mycket media på 00-talet kring platsen.

År 1989 återöppnade Sturebadet efter branden 1985, nu med Sveriges första spa och blev genast populärt. Det första Sturebadet har anor redan från 1885. 1990 öppnade Sturegallerian och blev ett välbesökt shoppingcentrum. Sturehof, en restaurang som legat vid Stureplan sedan slutet av 1800-talet, är närmast en institution på platsen. Andra populära restauranger är Riche, Taverna Brillo, Supper, Hillenberg, Grodan, Kale & Crave. Spy Bar, en av Sveriges mest kända nattklubbar, öppnade år 1995, drevs 2006-2012 av nöjesprofilen Carl M Sundevall. Andra besöksmagneter nattetid är Sturecompagniet, East, Hells Kitchen, och Laroy. Stureplans nattliv är och har länge varit mycket kändistätt. Influensern Bianca Ingrosso har nyligen lagt sitt kontor vid Stureplan.

2006 köper det emiratiska bolaget Abu Dhabi Investment Authority (ADIA) Sturekvarteret och startar 2012 Stureprojektet, där ambitionen är ta ett helhetsgrepp om Sturekvarterets, fastigheten Sperlingens backes, utveckling, Den nya detaljplanen, som klubbas igenom 2022, syftar till att vitalisera kvarteret genom ett mer funktionsblandat innehåll. Ombyggnationen av Sturekvarteret ska vara klart 2026.

- 1937: SVAMPEN BYGGS
- 1967: TORGEN OMVANDLAS TILL EN STOR OANVÄND REFUG

- 1988: YTTERLIGARE EN TRAFIKOMLÄGGNING GÖR ATT SVAMPEN TAR SKADA OCH SVAMPEN RIVS
- 1989: EN KOPIA AV SVAMPEN BYGGS IGEN EFTER PROTESTER
- 1989: STOCKHOLMS FÖRSTA FINANSCENTRUM ÖPPNAS KRING STUREPLAN

- 1989: NYA STUREBADET ÖPPNAR, SVERIGES FÖRST SPA INVIGS ÄVEN HÄR
- 1990: STUREGALLERIAN OCH TORGET STUREPLAN SOM DET SER UT IDAG INVIGS

- 1995: SPYBAR ÖPPNAR
- 1996: STUREPLANS-GRUPPEN BILDAS, TAR ÖVER SPYBAR

- 2006: EMIRATISKA BOLAGET ADIA KÖPER STUREKVARTERET
- 2012: STUREPROJEKTET STARTAR, HELHETSGREPP TAS FÖR ATT UTVECKLA HELA KVARTERET
- 2022: NY DETALJPLAN FÖR STUREKVARTERET KLUBBAS IGENOM

Nyckelaktörer

Stockholms stad, Stureplansgruppen, Svenska Brasserier, Sturegallerian/ADIA

Stureplans framgångsfaktorer

1. Läget

Stureplan har tack vare flera huvudgator en stor naturlig genomströmning av besökare, arbetande och boende. Bebyggelsetätheten är hög. Här finns både tunnelbana och många bussar. Närliggande Humlegården ger en grön kvalitet.

2. Rummet

Den centrala torgytan framför Sturegallerian är relativt liten men ger ändå plats för intensivt stadsliv, markerat av den karaktäristiska Svampen. Entrén till Sturegallerian skapar en stark målpunkt, även restaurangen Sturehof, vars uteservering blir en läktare för folk att se och bli sedda.

3. Livet

Förutom att vara ett kluster av exklusiva butiker och restauranger är Stureplan ett nattklubbsmecka. De omgivande byggnaderna har hög entrétäthet, aktiva bottenvåningar och vackra fasader.

4. Bilden

Bilden av Stureplan är exklusiv med sin finanssektor och coola nattklubbar men de som besöker platser är från hela staden. Begreppet ”Stureplan” har blivit en egen image.

”Svampen är en viktig mötesplats och ger platsen karaktär”

”It is a perfect place for people-watching”

”Funktionell och samtidigt intressant arkitektur”

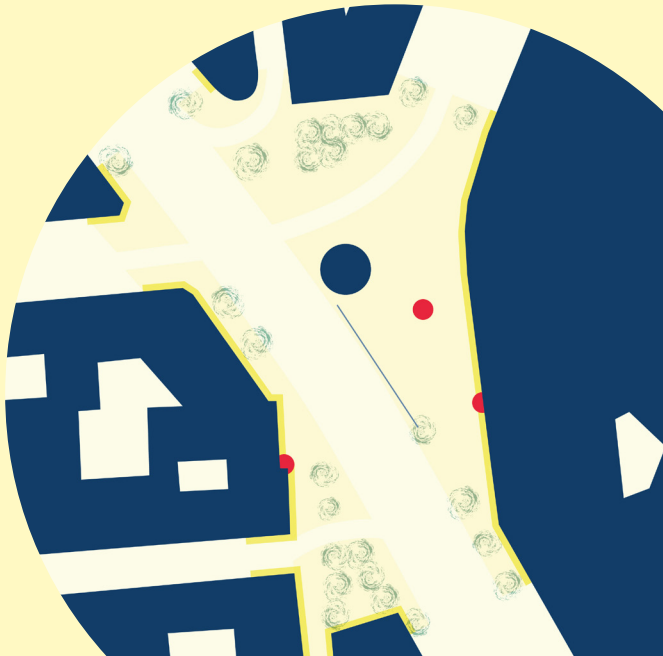
”Många affärer vilket innebär möjligheter till arbete”

”Mer grönska!”

”Central och livlig plats”

”Bredare trottoarer!”

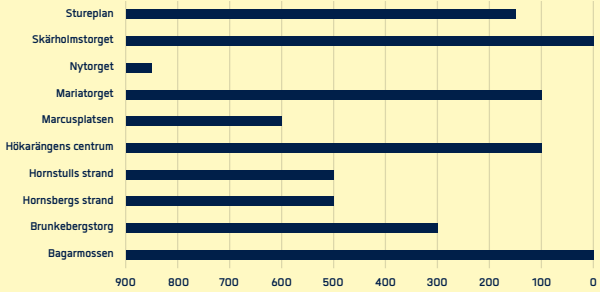
Citat från personer på platsen

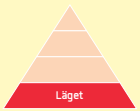

Jämförelser med hjälp av framgångsindikatorer

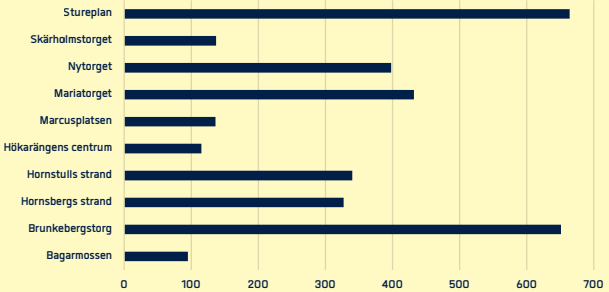

NÄRHET KOLLEKTIVTRAFIK (m)

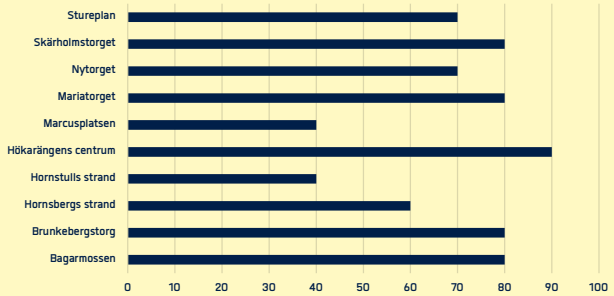

TÄTHET (personer/ha)

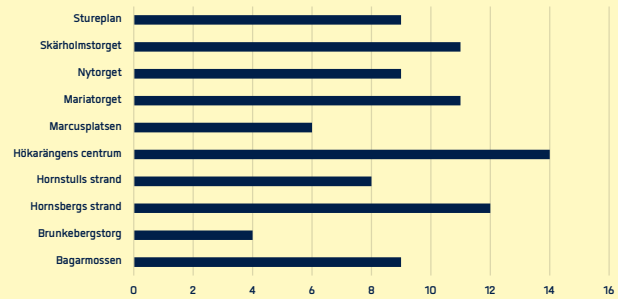

ANDEL AKTIVA BV (%)

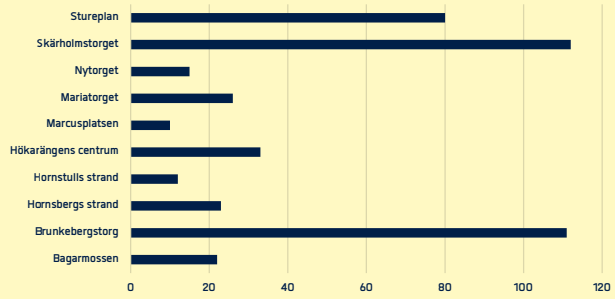

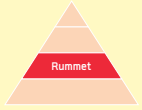
ENTRETÄTHET (entréer/100m)

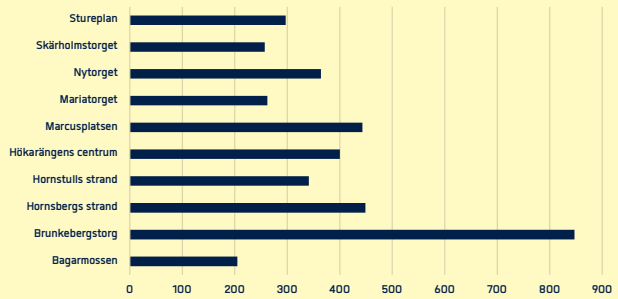

ANTAL BUTIKER

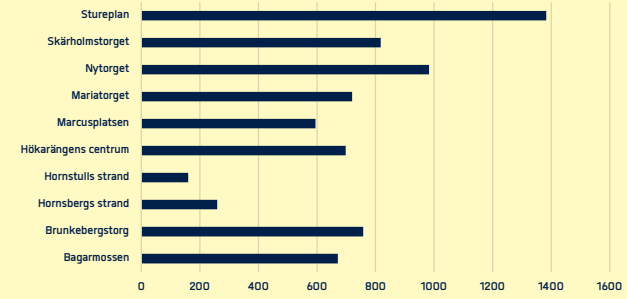

ANTAL SITTPLATSER (sittplatser/ha)

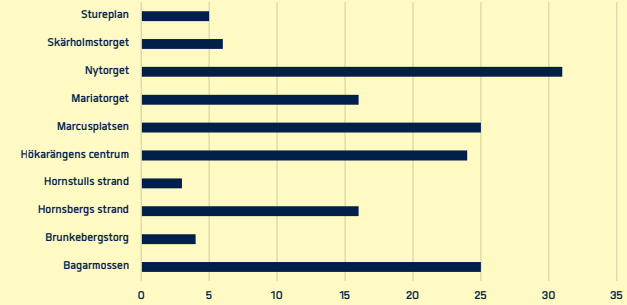

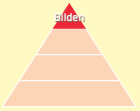
ANTAL PASSERANDE (kl. 16–17)

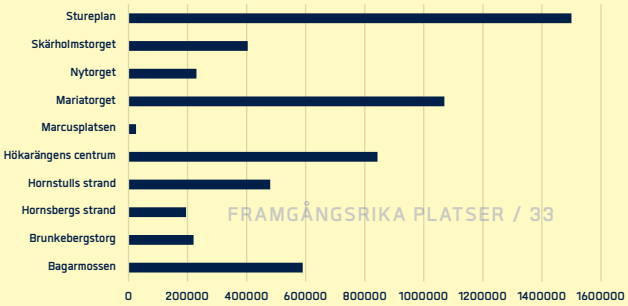

ANDEL BARN

TRÄFFAR GOOGLE

Platser med potential

Här beskrivs hur Platspyramiden kan användas för att hitta plater med utvecklingspotential. En workshop med experter inom stads- och fastighetsutveckling tog fram en lista med exempel på plater i Stockholm som verkligen har potential, med hjälp av Platspyramiden. Slutligen beskrivs internationella goda exempel på platsutvecklingsprocesser.

Nycklar till platsutvecklingen

Här är några praktiska nycklar för att frigöra platspotential:

1. ANALYSERA. Platspyramiden kan användas för att förstå framgångsfaktorer hos en plats, och framför allt för att hitta utvecklingspotentialen hos platser. Stadsplanerare, fastighetsutvecklare, platsutvecklare och fastighetsförvaltare kan genom platspyramidanalysen identifiera platsers potential för att i ett nästa steg utveckla den i samverkan mellan olika aktörer och genom en platsorganisation.

2. INKLUDERA. Socialt och ekonomiskt lyckade platser kännetecknas av en mångfald av besökare avseende ålder, kön och bakgrund. Särskilt representation av barn är en viktig indikator. Livet genererar i sin tur en god ekonomisk bärkraft för verksamheterna på platsen.

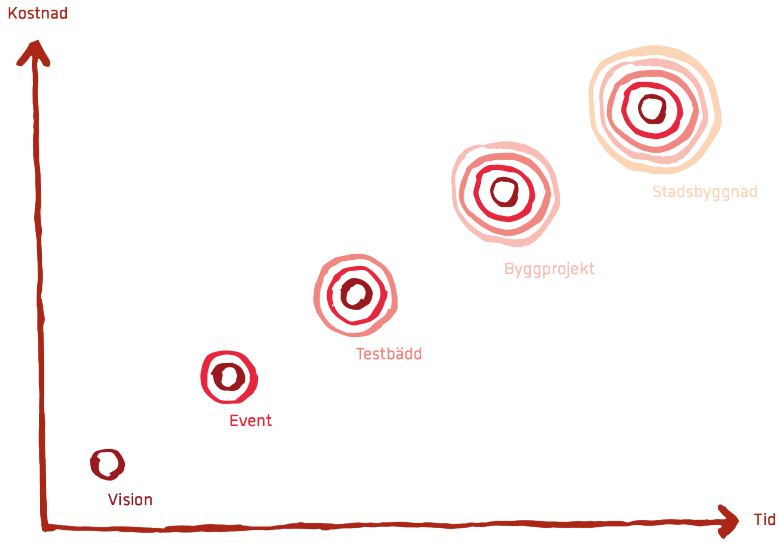
3. VISIONERA. Ett mycket kraftfullt sätt att kommunicera om en plats är att skapa en vision av platsen i framtiden. Visionen kan bestå av berättelser och beskrivningar av livet, brukarna och de verksamma på platsen. En vision måste vara förankrad i platsens lokala kultur. Nyckelaktörer för att förändra bilden är kommun, fastighetsägare, företagare och föreningar. Även boende och besökare har en viktig del i att skapa bilden av en plats. Idag har sociala media en viktig roll i att förmedla attraktiviteten hos platser.

4. PROFFESSIONALISERA driften för platsutvecklingen. Aktivering av livet på en plats i form av torghandel, matservering, food trucks, kultur och evenemang kräver kontinuerlig driftplan kring en plats samt dialog och delaktighet. Det gäller att få in rätt sorts aktörer. Avtal mellan kommun, boende, företagare eller fastighetsägare och organisering genom en platsutvecklingsspecialist kan möjliggöra större delaktighet i förvaltandet och kontinuerlig aktiveringen av en plats. Och glöm inte jobba långsiktigt och låt bli tomtebloss projekten.

5. UNIKISERA. Varje plats bär på sin unika historia. Har platsen använts på ett speciellt sätt under 100 år så finns det en berättelse och en kulturell logik kring platsen att bygga på. Använd platsens historia i berättelsen om platsen.

6. VÅGA NISCHA platsutvecklingen och hitta platsens identitetspotential som exempelvis Bagarmossens centrum som lekfullt och konstnärlig, identifiera livet och målgruppen för platsen som exempelvis Brunkebergstorgs hotell och restaurangkluster. Ha koll platsens USP som Hornsbergsstrand den avlånga playan eller Stureplans torg med aktiva bottenvåningar. Identifiera värdet av platsens läge som Sickla med närhet till köpkvarter och spårvagn.

7. ENGAGERA, uppmuntra och inspirera till delaktighet kan vara avgörande för platsen berättelse. Att känna sig delaktig i platsens utveckling och värdeskapande är en framgångsfaktor. Det kan vara att få göra en favoritaktivitet, att synas eller att få vara med att skapa platsen.

Utveckla platser med Platspyramiden

Platspyramiden är till för att förstå reella och potentiella framgångsfaktorer hos en plats, och för att hitta utvecklingspotentialen hos platser. Med hjälp av indikatorererna i Platspyramiden kan utvecklingsområden identifieras som kan lyfta platsen.

Läget är viktgast och det kan vara svårt att utveckla en plats överhuvudtaget om lägeskvaliteterna är begränsade. Det går att förbättra ett dåligt läge, till exempel genom stadsbyggnadsåtgärder, som nya gator, kopplingar, parker, kollektivtrafik och förtätning. Ett stort stadsbyggnadsprojekt kan skapa helt nya lägen i staden.

Rummets kvaliteter, i form av byggnader och stadsmiljöer, går att förändra. I goda lägen kan en uppgradering av stadsmiljön skapa direkt utveckling. Det kan också finnas vackra, spännande platser och byggnader i sämre lägen som ger en unik möjlighet, en historiska byggnad eller en vacker park, kaj eller utsiktsplats.

Är läget och rummet bra, men livet är begränsat är en bra början tillfällig aktivering, ett event eller en marknad för att initiera aktivitet och intresse för verksamheter och besökare. Men därefter behövs operativ arbete, ständig aktivtering och förvaltning för att stötta utvecklingen.

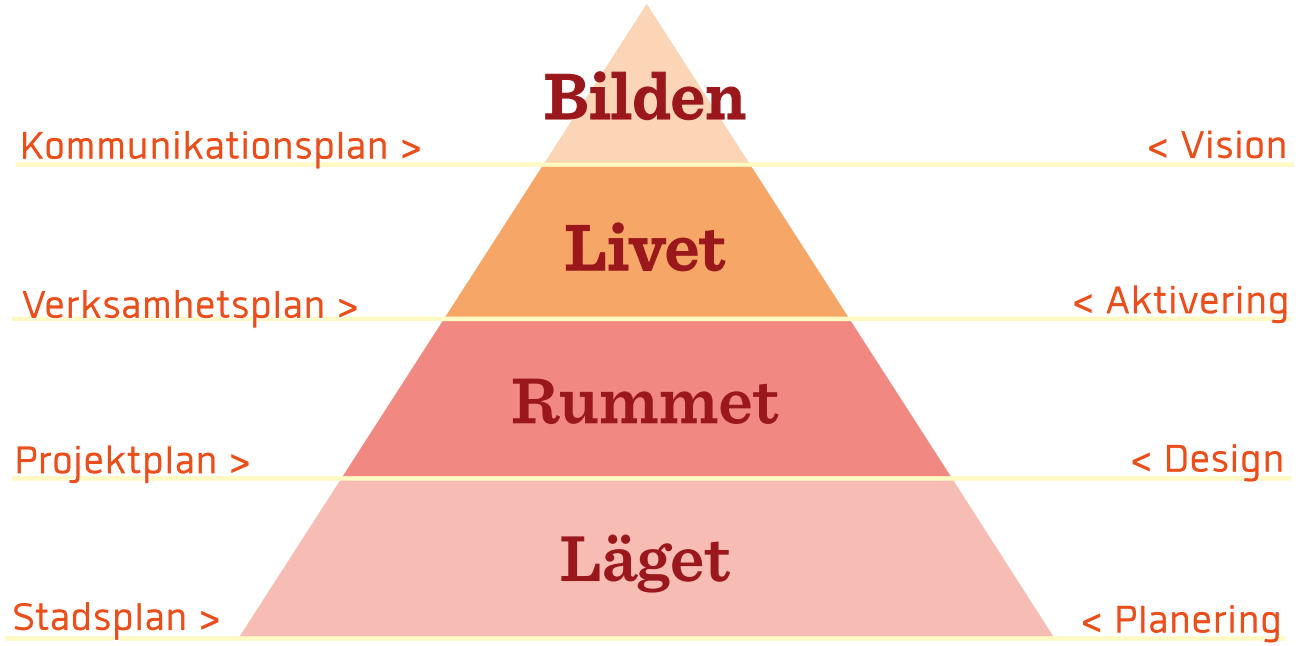
Att förändra bilden av en plats kan vara utmanande men finns läget, rummet och livet så är det viktigt att arbeta med kommunikation och dialog för att sprida denna bild i samhället och i media.

I en workshop med experter inom stads- och fastighetsutveckling togs en lista med exempel fram på plater i Stockholm som verkligen har potential, med hjälp av Platspyramiden. Vi ställde oss frågorna:

- Var pågår planer eller byggprojekt som kan skapa nya platser?

- Vilka platser ligger i goda lägen där rummet (stadsmiljön, byggnader) kan skapa nytt liv och identitet?

Utvalda exempel listas här nedan.

Exempel: Åsötorg

Potentiella framgångsfaktorer

1. Läget

Åsötorg ligger längs Götgatan vid köpcentret Skrapan och ansluter Rosenlundsparken och Åsö grundskola. Medborgarplatsen och Skanstulls tunnelbana ligger nära. Boende och arbetandetätheten är hög.

2. Rummet

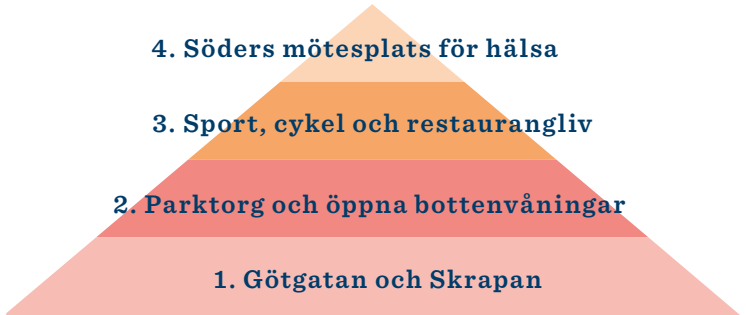
Torget är idag en gata, en asfaltsplan och en skolgård. Ett grönskande torg utvecklas med sport- och aktivitetsytor och tränsingsanläggningar med öppna lokaler i bottenvåningarna för restauranger och hälsobutiker. Gatan kan göras om till bilfri torgyta med nya träd.

3. Livet

Barnen i skolan befolkar nu torget tillsammans med sport- och hälsointresserade i grannskapet. Cykelbutiken och hälsobutiken som finns idag kompletteras med gym och Intersport som byggs om till kombinerad café- och sportbutik med öppna bottenvåningar mot torget.

4. Bilden

Bygg visionen om Åsötorg som mötesplatsen för hälsa på Södermalm för träning, sport och lek.

ÅSÖTORG IDAG

ÅSÖTORGS POTENTIAL

Exempel: Skansbron

Potentiella framgångsfaktorer

1. Läget

Bron mellan Skanstull och Gullmarsplan är ett huvudstråk som också kopplar Södermalm til Hammarby sjöstad. Tunnelbanan och tvärbanan är ganska nära. Exploateringsmöjligheten är stor.

2. Rummet

Rummet under och kring de stora broarna skapar en mycket speciell atmosfär och skala som klarar höga byygnader. De olika bronivåerna kan kopplas ihop i vertikalled. En kringbyggd gata på Skansbron skulle förlänga Södermalms stadsmiljö över till Harmarby sjöstad och Gullmarsplan.

3. Livet

Trädgården fortsätter utvecklas som konsert- och klubbanläggning. Badmintonhallen omvandlas till konferens och eventcenter. Kontorsföretag flyttar in i de nya husen kring Skansbron. Restauranger och caféer befolkar den nya gatan som kan få höga gång- och cykelflöden.

4. Bilden

Den innerstadsnära eventstaden för konserter, konferenser och klubbar, där hög musik tillåts bredvid innovativa kreativa startups.

Exempel: Hagalund

Potentiella framgångsfaktorer

1. Läget

Mitt i stadsdelen Hagalund ligger en centrumbyggnad vid en stadsgata som leder till Solna centrum. Centrumbyggnaden kan byggas om och kopplas till gatan Den nya bebyggelsen i Södra Hagalund skapar ökad täthet och underlag för stadsliv.

2. Rummet

Centrumkvarteret och den centrala gatan kan byggas om till en stadsmiljö med lokaler i gatuplan och omfamna ett nytt bättre torg. Torget får sittplatser och en lekplats.

3. Livet

En ny mötesplats kan skapas för barnfamiljer och äldre som kan ses på torget, vid caféernas uteserveringar och på lekplatsen. En mötesplats för alla åldrar mitt i byn.

4. Bilden

Den lokala mötesplatsen för alla åldrar - familjetorget Blue Hill.

Exempel på platser med potential i Stockholm

	Läget	Rummet	Livet	Bilden
Alviks torg	Tunnelbana, spårvagn och buss	Torg med uteserveringar och utegym	SALK-hallen integreras i nya torget	Sporttorget mitt i Alvik
Entré Gärdet	Mötet Karlavägen och Oxenstiernsgatan	Torg med kafe framför Sveriges Radio	Mötesplats för grannar och mediafolk	Mediatorget
Eriksdalslunden	Strandpromenaden runt Söder och badet	Strandparken med bad och caféer	Picknick, bada, träna, promenera	Den aktiva strandparken
Fridhemsplan	Kollektivtrafiknod vid Drottningsholmsvägen	Stadsboulevarden	Pendlare möter stadslivet	Kungsholmens centrum
Gröndals strandbad	Närheten till vattnet i Gröndal	Sandstrand vid parken	Badare, Örnsbergs kanotsällskap, Träbåtsällskapet	Gröndalsbadet
Holger Bloms plats	Korsningen Norrmälarstrand och Kungsholmstorg	Kajtorget med sittplatser och caféer	Solbadare och glassätare	Soltorget på Kungsholmen
Humlegårdsgatan	Stråket mellan Östermalmstorg och Stureplan	Gågata med uteserveringar	Lunch- och middagsgäster flanerar	Den lyxiga bakgatan vid Stureplan
Kista torg	Kista tunnelbana, Kista Galleria	Torg kantat av serveringar	Kontorsarbetande och boende möts	Affärstorget i Kista
Klarabergsplan	Centralstationen och Klarabergsgatan	Torg kantat av serveringar	Station, Restauranger, World Trade Center	Centralstaden
Kyrkviken	Sickla möter vattnet	Kaj med badbryggor	Flanörer och badare	Sicklas badkaj
Malmskillnadstorget	Hötorgets t-bana möter Jakobsbergsgatan	Torg med restauranger	Affärsluncher och citybesökare	Lunchtorget
Marievik	Kaj nära Södertäljevägen och Liljholmen	Kaj med restauranger och badbryggor	Arbetande och boende möts dag och kväll	Den urbana kajen
Medborgarplatsen	Tunnelbana i täta stadskvarter	Stort torg vid Forsgrenska och Söderhallarna	Kultur, shopping och mat	Söders hjärta
Norrtull	Vasastaden möter Hagastaden och Hagaparken	Stadsgator och breda trottoarer	Urbant liv och parkbesökare	Porten till Vasastaden
Odenplan	Spårstation och huvudgator	Torget får kontakt med norra fasaden	Restauranger som Tranan på torget	Vasastadens centrum
Pampas	Solna möter vattnet	Nya stadskvarter, kajer och båthamn	Pampas Marina	Den urbana marinan
Slakthusgatan	Vid tunnelbana, tvärbana, Globen	Gågata kantad av serveringar	Boende, arbetande och matintresserade	Matgatan i Slaktis
Solnavägen	Huvudgatan mellan Solna och City	Stadsboulevarden	Urbant liv, arbetande och forskare	Life Science stråket
Stadsgården	Närheten till Slussen och vattnet	Kaj och terminalbyggnader	Kulturliv och kajliv	Kulturkajen
Stigbergsparken	Folkungagatan, Sofia tunnelbaneuppgång	Park med café	Lugn grön oas vid Ersta sjukhus	Hälsoparken
Strömgatan	City möter Strömmen och Slottet	Kajpromenad och Kungsträdgården	Operan, Grodan, Operakällaren	Saknas
Sundbybergs stadskärna	Pendeltåg, tunnelbana, spårvagn	Ny kvartersstad	Handel, restauranger och stadsliv	Den nya stadskärnan
Söder Mälarstrand	Kajen vid Munchenbryggeriet	Kajpromenad med bad, sittplatser och odling	Båtlivet, bastuliv och badlivet tillsammans	Södermalms hälskaj
Söderhallstorget	Början på Södermalmsallén	Nytt torg med ny framsida på Söderhallarna	Kultur, shopping och mat	Söderhallstorget
Södertäljevägen	Södermalms koppling västerut	Ny stadsboulvard	Stadslivet från söder över tullen	Liljeholmsboulevarden
Södra Hagalund	Ny unnelbaneuppgång	Stadsgator och lokala torg	Kontorsarbetande och boende möts	Hagalundskvarteren
Tegelbacken	City och Vasagatan möter Riddarfjärden	Kajtorg med caféer och sittplatser	Flanörer, turister och kajliv	Klara mälarstrand
Västerbroplan	Västerbron möter Kungsholmen	Stadsboulevard med lokala torg	Pendlare, beodne och arbetande möts	Kungsholmens belle vue
Årstaberg	Pendeltåg, spårvagn, ny tunnelbana	Lokalt torg med serveringar	Pendlare får en paus	Årstas knutpunkt
Åsö torg	Götgatan och Skrapan	Ett parktorg med sportanläggningar	Sport, cykel och restaurangliv	Söders mötesplats för hälsa
Öst 100	Östgötagatan möter Norra Hammarbykajen	Kringbyggd kaj med serveringar	Promenerande och Thaibåten	Partykajen

Internationella förebilder

Ett levande offentligt rum är något som eftersträvas av i stort sett alla och även det som vi ofta ser i skisser av platser som ska utvecklas. Men att åstadkomma detta i praktiken är inte lika enkelt. I rapporten 'Public Space Making: Searching for Best Practice from Planning to Management' (Ståhle 2019) presenteras en internationell studie av utveckling av framgångsrika offentliga rum. Studien är en sammanfattning av intervjuer med stadsplanerare, fastighetsekonomer, fastighetsägare, platsutvecklare och forskare i New York, Tokyo, London, Paris, San Francisco och Stockholm. Undersökningen möjliggjordes av Leif Blomkvist Forskningsstiftelse i samarbete med UN Habitats Public Space Unit och Finance Branch. Studien identifierar olika sätt att planera, designa, bygga, förvalta och finansiera offentliga rum. Modeller för samverkan mellan den offentliga och den privata sektorn fungerar annorlunda i olika städer och länder, även om det verkar finnas några principer för privat finansiering av offentliga rum som fungerar bättre än andra.

Planeringen: Ägandet av marken spelar roll

I studien konstateras att planering av offentliga rum på offentlig mark verkar fungera bra när den offentliga sektorn äger mycket mark och har en stabil skattebas. Hög planerings- och designkompetens är dock avgörande för att offentliga platser ska fungera väl (Hammarby sjöstad – Stockholm, Olympic Park – London). Planering av offentliga rum i områden med blandat ägande är mer komplext. Kombinationer av markbyte och exploateringsavgifter ser ut att fungera bra i städer med hög planeringskompetens och starka regleringssystem (Kashiwa-no-ha – Tokyo, Poblenou – Barcelona, Hornsbergs strand - Stockholm). Planering av offentliga rum på privat mark (Publicly Owned Public Spaces – POPS) med hjälp av så kallade täthetsbonusar är mer vanligt utomlands men en utmaning men erfarenheten visar att det kan fungera bra på platser med hög täthet. Planeringsmyndigheter bör tydligt reglera designkvaliteten för offentliga rum, samt organisera förvaltningen i offentliga-privata partnerskap (Rockefeller Centre - New York, King's Cross – London, Mission Bay -San Francisco, Domino park – New York, More – London, Hibiya Step Plaza - Tokyo).

Projektet: Ägarskapet är centralt

Offentliga rum som ägs, planeras och förvaltas av offentlig sektor kan fungera bra om staden har en stabil skatteintäkt, annars behövs privat finansiering för att upprätthålla kvalitet och drift av offentliga rum (Times Square – New York, Paris Plages – Paris, Ikebukuro Park – Tokyo). Om privatfinansierad förvaltning ska fungera behövs tydliga kontrakt mellan kommun och privat sektor (Patricias Green – San Francisco, Marylbone Lane – London, Shibuya Stream – Tokyo). Den privata sektorn bör representeras i en platsorganisation som samlar många aktörer i ett område eller runt en plats. Stiftelser (Conservancies) kan samla olika typer av aktörer (företag, föreningar, individer) verkar vara mer hållbara och dynamiska (Central Park – New York, Brooklyn Bridge Park – New York, The Royal Parks – London, Linden Alley- San Francisco) än renodlade företagarföreningar (Business Improvement Districts – BID) som bara samlar fastighetsägare och företag (Bryant Park Coorperation – New York, Times Square Alliane – New York, Friends of the High Line – New York. New West End Company – London, Ikebukuro Park Area Management – Tokyo).

HIGH LINE, NEW YORK (HIGH LINE ORGANIZATION)

TOKYO (STÅHLE)

SAN FRANSISCO (STÅHLE)

PLAGES VOIE GEORGES POMPIDOU, PARIS (PARISINFO)

Förvaltningen: En gemensam angelägenhet

De offentliga-privata partnerskapsprogrammen för offentliga rum som drivs i tex New York (Public Plaza Program), San Francisco (Strets Parks Program), Chicago (Make Way For People Program) och Los Angeles (People Street Program) har skapat många nya offentliga platser i dessa städer. De visar att offentliga myndigheter kan införa samverkansprogram som gynnar och engagerar företag och medborgare och samtidigt skapar sociala och ekonomiska värden. För att ett offentligt-privat partnerskap ska fungera måste den offentliga sektorn fastställa tydliga riktlinjer som anges i kontrakt som också reglerar finansiering från båda sidor. Offentliga myndigheter är alltid slutligt ansvariga för framgången hos offentliga rum.

Realiserad platspotential i samverkan

Platsutveckling kräver samverkan mellan alla platsaktörer, privata, ideella, individuella, offentliga, i synnerhet för att förhindra oönskad gentrifiering, utträngning av boende och verksamheter på grund av höjda hyror. Svenska städer har, i internationell jämförelse, en begränsad erfarenhet av en långtgående social och ekonomisk samverkan. I framgångsrika dynamiska urbana miljöer, som New York, London och Paris, pågår en aktiv dialog och ständig förnyelse, vilket kräver att berörda aktörer är delaktiga. En stad som länge varit förebild för platsutveckling är New York. Här har ekonomisk, social och kulturell utveckling skapats genom tydliga kommunala program och privata organisationsformer, som är platsbaserade. New York Plaza Program är ett kommunalt initiativ där platsorganisationer bjuds in att ansöka om att det byggs en ny torgyta, med motprestationen att organisationen tar hand om drift, underhåll och aktivering. Tydliga kontrakt skrivs mellan kommun och organisationer, innan kommunen startar torgbyggnationen. Kommunen har en tydlig policy att prioritera torgprojekt i socialt utsatta stadsdelar eller områden med brist på grönyta. New York Plaza Program utgör 1 % av trafikkontorets budget och har skapat mer än 70 nya torg i staden. Flera nordamerikanska städer, SF, LA, Chicago mfl, har skapat liknade framgångsrika program.

Föreningen Design Trust for Public Space redovisar i sin rapport Neighbourhood Commons: Reimagening Public Space Governance and Programming in Commercial Districts vad som krävs för att samverkan kring platsutvecklingen ska fungera. Utgå från användarnas och medborgarnas perspektiv på platsen. Skapa tydliga samverkansprogram som gör det enkelt för alla att delta. Se till att de finns tydlig samverkan och ansvarsfördelning mellan kommunala förvaltningar och skapa arbetsgrupper med representanter från alla berörda förvaltningar. Se till att det finns tydliga enkla designguider för torg, gata och park. Stötta kommersiella verksamheter och entreprenörer. Torghandlare, uteserveringar och food trucks skapar stadsliv och bör ha låg hyra. Design Trust for Public Space föreslår att kommunen startar en ”Public Realm Working Group” som administrerar och startar upp projekten. Ansökningsprocessen från den privata sidan ska kunna göras enkelt strömlinjeformat på en digital plattform. Finansieringsmodellen ska vara tydlig. Former för att stötta drift och underhåll i stadsdelar där det finns svagare ekonomiska resurser. Förenkla tillståndsprocessen är evenemang och upplåtelser för torghandel, uteserveringar och food trucks mm. Utse en person som representerar de lokala platsorganisationerna, en platskoordinator, för att förenkla koordineringen med kommunen. Börja med att testa i liten skala, och skala sedan upp.

TIMES SQUARE, NEW YORK (UNTAPPED CITIES)

LONDON (HRA ADVISORS)

OSAKIA (ALFRED MOLON)

Det behövs nytänk i Sverige!

För att platsutveckling ska ske dynamiskt, hållbart och rättvist så behöver lokala platsorganisationer, så som bostadsrättsföreningar, företagare, intresseföreningar, fastighetsägare, organisera sig tillsammans kring de fysiska platserna. Detta kan göras på olika sätt. Erfarenheterna från bland annat New York, London och Paris är att en bredare organisationsform (föreningar/stiftelser) kan samla många olika platsaktörer för att samordna och diskutera planering, aktiviteter och finansiering. En tydlig platsorganisation, gärna med en utpekad platskoordinator gör det mycket lättare för att lokalt förankra kommunens arbete med på kortsiktiga förvaltningsfrågor och långsiktiga planerings- och utvecklingsfrågor.

I Sverige och de flesta städer runt om i världen är det offentliga myndigheter, oftast kommunen, som äger, utvecklar och driver offentliga platser. Därför kan inte platsutveckling eller ny typ av samverkan ske om inte kommunen förändrar arbetssätt. Alla svenska städer skulle kunna skapa ett platsprogram, likt New York Plaza Program, för att snabba på platsutvecklingen och få en mer lokal förankring och delaktighet. Om organiserade boende, företagare och fastighetsägare tillsammans kunde ansöka om och själv sedan driva platsutvecklingen inom ett sådant program skulle kommunen bli en möjliggörare av det lokala initiativet. Det skulle exempelvis underlätta för en privat platsorganisatör som tex. Centrum för AMP att bedriva lokal platsutveckling. Med ett sådant samverkansprogram skulle kommunen också kunna styra resurserna så att oönskad gentrifiering skulle inte uppstå. Så är New York Plaza Program konstruerat och det skulle kunna mycket väl fungera på ett liknande sätt i svenska städer.

RAMBLA DEL POBLENOU, BARCELONA (ALAN ROUILLER)

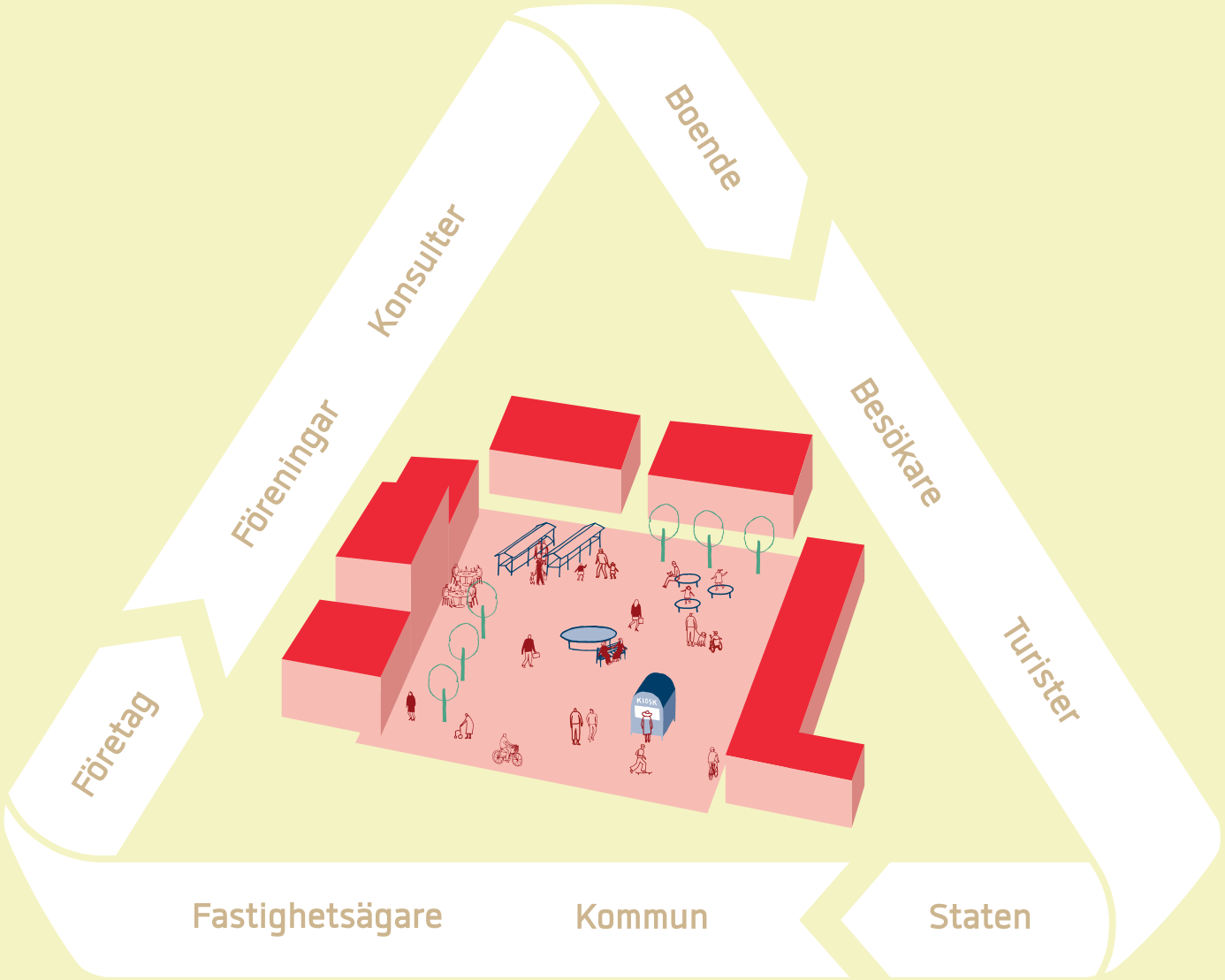

DETROIT (PPS)

LOS ANGELES (PPS)

ROCKEFELLER CENTRE, NEW YORK (ROCKEFELLER CENTRE)

SAN FRANSISCO (STÅHLE)

VAIL (STOCKTON GROUP)

SPACESCAPE

Spacescape
Östgötagatan 100 / Box 4700 / 116 92 Stockholm / Sweden
www.spacescape.se
Kontakt: Alexander Ståhle / alexander.stahle@spacescape.se

FASTIGHETSÄGARNA

Fastighetsägarna Stockholm
Alströmergatan 14 /112 47 Stockholm / Sweden
www.fastighetsagarna.se
Kontakt: Katrin Behdjou Arshi / katrin.behdjou.arshi@fastighetsagarna.se

CENTRUM FÖR AMP

Centrum för AMP
Malmskillnadsgatan 36 / 111 57 Stockholm
www.centrumforamp.se
Kontakt: Helena Olsson / helena.olsson@centrumforamp.se